

Liceu

Opera
Barcelona

War Requiem

BENJAMIN BRITTEN

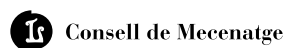
Amb el suport de:

bankinter.

Temporada 2021-2022

Fundació Gran Teatre del Liceu

Patronat de la Fundació del Gran Teatre del Liceu

President d'honor

Pere Aragonès García

President del patronat

Salvador Alemany Mas

Vicepresidenta primera

Natàlia Garriga Ibáñez

Vicepresidenta segona

Víctor Francos Díaz

Vicepresident tercer

Jordi Martí Grau

Vicepresidenta quarta

Núria Marín Martínez

Vocals representants de la Generalitat de Catalunya

Jordi Foz Dalmau, Irene Rigau Oliver, Josep Ferran Vives Gràcia, Àngels Barbarà Fondevila

Vocals representants del Ministerio de Cultura y Deporte

Representant del Ministerio de Cultura y Deporte pendent de designació, Amaya de Miguel Toral, Joan Francesc Marco Conchillo, Santiago de Torres Sanahuja

Vocals representants de l'Ajuntament de Barcelona

Marta Clari Padrós, Josep Maria Vallès Casadevall

Vocal representant de la Diputació de Barcelona

Joan Carles Garcia Cañizares

Vocals representants de la Societat del Gran Teatre del Liceu

Javier Coll Olalla, Manuel Busquet Arrufat, Ignasi Borrell Roca, Josep Maria Coronas Guinart, Àgueda Viñamata y de Urruela

Vocals representants del Consell de Mecenatge

Luis Herrero Borque, Elisa Durán Montolío, José Manuel Casas Aljama, Alfonso Rodés Vilà

Patrons d'honor

Josep Vilarasau Salat, Manuel Bertrand Vergès

Secretari no patró

Joaquim Badia Armengol

Director general

Valentí Oviedo Cornejo

Comissió Executiva de la Fundació del Gran Teatre del Liceu

President

Salvador Alemany Mas

Vocals representants de la Generalitat de Catalunya

Natàlia Garriga Ibáñez, Jordi Foz Dalmau

Vocals representants del Ministerio de Cultura y Deporte

Amaya de Miguel Toral, Antonio Garde Herce

Vocals representants de l'Ajuntament de Barcelona

Jordi Martí Grau, Marta Clari Padrós

Vocal representant de la Diputació de Barcelona

Joan Carles Garcia Cañizares

Vocals representants de la Societat del Gran Teatre del Liceu

Javier Coll Olalla, Manuel Busquet Arrufat

Vocals representants del Consell de Mecenatge

Luis Herrero Borque, Elisa Durán Montolío

Secretari

Joaquim Badia Armengol

Director general

Valentí Oviedo Cornejo

Liceu
Opera
Barcelona

**Amb vosaltres fem gran el Liceu.
Moltes gràcies!**

Temporada artística

FUNDACIÓN
MUTUAMADRILEÑA

Fundación
BBVA

bankinter.

Sabadell
Fundació

idealista

Damm
Fundació

mesoestetic

PAU GASOL

vueling

[Tornar a l'índex](#)

accenture

Caixa d'Enginyers

CEMENTOS MOLINS

Coca-Cola

COMSA
CORPORACIÓN

Cualtis

EDM

eurofragance

ferrovial
SERVICIOS

Fundació
FLUIDRA
Llegat Joan Planes

LOEWE
FUNDACIÓN

FUNDACIÓ
CASTELL DE PERALADA

helvetia

indra

proclinic

saba°

Petit Liceu i LiceuAprèn

Fundació
Música
Ferrer-Salat
Empowering people through music since 1982

FUNDACIÓ
CONSERVATORI
LICEU

FUNDACION
ACS

GRIFOLS

F B A
Fundació Bosch Aymerich

ZF CONSORCI
barcelona
ZONA FRANCA

inibsa

moventia
an association since 1923

FC BARCELONA

Bonpreu
ESCLAT

LiceUnder35

SEAT
MÓ
URBAN MOBILITY

Telefónica

TimeOut
BARCELONA

MISTINGUETT®
VALFORMOSA

LiceuApropa

GRIFOLS

Agbar

gruposisfu
Facility Services & Management

CUATRECASAS

LOTERÍAS
Y APUESTAS DEL ESTADO

[Tornar a l'índex](#)

Col·laboren

HAYAS
MEDIA GROUP

renfe

Signify
the meaning of light

nexica | econocom

hispasat

ALMA
Barcelona

CATALONIA
HOTELS & RESORTS

EL PALACE
BARCELONA

EUROSTARS
HOTELS

Gramona

GRUNDIG

JARCLOS

MONTIBELLO
EXPERIENCE BEAUTY

SUMAROCA

Mitjans de comunicació

LA VANGUARDIA

el Periódico

ara.cat

3 CATALUNYA
RÀDIO

rtve
Catalunya

TimeOut
BARCELONA

SpainMedia.®

SE2 CATALUNYA

EL PUNT
AVUI+

MAIN

ABC

ÓA
ÓPERA
ACTUAL

EL PAÍS

theNIP
THE NEW BARCELONA POST

Clear Channel

Benefactors

Carlos Abril	Magda Ferrer-Dalmau	Inma Miquel
Muntsa Alcañiz	Inés Fisas	Verónica Mimoun
Salvador Alemany	Albert Foraster	José M. Mohedano
Fernando Aleu	Mercedes Fuster	Alexandra Molina-Martell
José Aljaro	José Gabeiras	Juan Molina-Martell
Lidia Arcos	Jorge Gallardo	Joan Molins
Esperanza Aubert	Víctor García	Victòria Moncunill
Josep Balcells	Albert Garriga	Josep Ollu
Mercedes Barceló	Pau Gasol	M. Carmen Pous
Elena Barraquer	Francisco Gaudier	Marian Puig
Joaquim Barraquer	Anna Gener	Martina Priebe
Rafael Barraquer	Lluís M. Ginjaume	Victòria Quintana
David Barroso	Ezequiel Giró	Juan B. Renart
Núria Basi	Enric Girona	Francisco Reynés
Mercedes Basso	M. Inmaculada Gómez	Blanca Ripoll
Carmen Bastardas	Andrea Gömöry	Miquel Roca
Manuel Bertran	Casimiro Gracia	Pedro Roca-Cusachs
Manuel Bertrand	Jaume Graell	Alfonso Rodés
Agustí Bou	Quica Graells	Gonzalo Rodés
Josep M. Bové	Ainhoa Grandes	Josep Sabé
Carmen Buqueras	Francisco A. Granero	Francisco Salamero
Marc Busquets	Pere Grau	Josep Ll. Sanfeliu
Cucha Cabané	Calamanda Grifoll	Esperanza Schröder
Jordi Calonge	Poppy Grijalbo	Claudia Segura
Joan Camprubi	Francesca Guardiola	Maria Soldevila
Montserrat Cardelús	Maria Guasch	Rafael Soldevila
Alejandro Caro	Bernardo Hernández	Jordi Soler
Aurora Catà	Mario Herrera	Karen Swenson
Ramon Centelles	Pepita Izquierdo	Manuel Terrazo
Guzmán Clavel	Gabriel Jené	August Torà
Sergio Corbera	Mónica Lafuente	Ernestina Torelló
Javier Cornejo	Sofia Lluch	Josep Turró
Rosa Cullell	Rodrigo López de Armentia	Joan Uriach
Lluís de la Rosa	Santiago Lucas	Joaquim Uriach
M. Dolors i Francesc	Ma. Teresa Machado	Marta Uriach
Meya Durall	Waltraud Maczassek	Manuel Valderrama
Francisco Egea	Rocio Maestre	Gloria Ventós
Lorena Encabo	Carmen Marsá	Josep Viader
Fernando Encinar	Mercedes Marsol	Josep Vilarsau
Joan Esquirol	Esther Mas	Maria Vilardell †
Patricia Estany	Jaume Mercant	Salvador Viñas
Marisa Falcó	Josep Milian	

**Amb vosaltres fem gran el Liceu.
Moltes gràcies!**

Liceu
Opera
Barcelona

10

—
Fitxa tècnica

11

—
Fitxa artística

12

—
Repartiment

16

—
Orquestra

19

—
Cor

21

—
Amb el teló
abaixat

29

—
*War
Requiem*

Víctor García
de Gomar

35

—
Sobre
la producció

38

—
Argument
de l'obra

42

—
Comentaris
musicals

45

Comunitat
i pau

Pep Gorgori

52

Entrevista
a Wolfgang
Tillmans

58

Cronologia

66

Playlist
*War
Requiem*

Víctor García
de Gomar

70

Biografies

**Diuen que la matèria primera
d'un banc són els diners.**

Per a Bankinter és la
confiança.

La mateixa que posem en el Liceu de Barcelona.

bankinter.

El banc que veu els diners com els veus tu.

War Requiem

BENJAMIN BRITTEN

30 de maig de 1962: estrena absoluta a la catedral de Coventry a Birmingham

31 d'octubre de 1977: estrena a Barcelona, al Palau de la Música Catalana

3 de juliol de 2010: estrena al Liceu

6 de juliol de 2010: darrera audició al Liceu

Total d'audicions al Liceu: 2

Octubre 2021		Torn		
19	19 h	Under35	SEATMÓ URBAN MOBILITY	
				
21	19 h	B		
23	19 h	C		
25	19 h	A		
27	19 h	D		
29	19 h	E		
31 *	18 h	T		
Novembre 2021		Torn		
2	19 h	-		

(*): Amb audiodescripció

Durada aproximada: 1h 35min

Fitxa artística

Direcció musical

Josep Pons

Mestre d'armes

Nicky Moffat

Direcció d'escena

Daniel Kramer

Assistència local

Marcelo Buscaino

Escenografia i videocreació

Wolfgang Tillmans

Coproducció

English National Opera i National
Kaohsiung Center for the Arts
(Weiwuying)

Directora associada

Ann Yee

Cor del Gran Teatre del Liceu

Pablo Assante, director

Dramatúrgia

Luc Joosten

VEUS - Cor Infantil Amics de la Unió

Josep Vila i Jover, director

Co-escenografia

Justin Nardella

Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu

Vestuari

Nasir Mazhar

Assistència a la direcció musical

Josep Gil i Gil

II-luminació

Charles Balfour

Mestres assistents musicals

Véronique Werklé, Vanessa García,
Josep Buforn, David-Huy Nguyen-
Phung, Jaume Tribó.

II-luminació associada

Ric Mountjoy

Repertiment

Soprano

Tatiana Pavlovskaya

Tenor

Mark Padmore

Baríton

Matthias Goerne

Memorial Pau Casals

FUNDACIÓ
Pau Casals

Amb el suport de:

bankinter.

Under35:

*Terra cremada. Descens a la gola de l'horror.
Què quedarà del que vam ser?
Buit, esquerdada, petjada. També una promesa. Potser.*

The Glass Essay

You remember too much,
My mother said to me.
Why hold onto all that?

And I said,
Where do I put it down?

Anne Carson

“Xostakóvitx admirà el *War Requiem* des de la seva creació: se’n va comprar la partitura i l’analitzava a les seves classes. Darrere la tria heterodoxa que va fer dels textos per a la seva *Simfonia núm. 14*, hi plana el model de Britten i el seu pacifisme. Quan es va veure obligat a justificar l’obra al diari *Pravda*, que l’acusava de ser poc soviètica, Xostakóvitx no va poder defensar obertament el pacifisme, com enèrgicament va fer el seu amic Britten. Es va limitar a dir: «La vida és bella.»”

***My subject is War, and the pity of War.
The Poetry is in the pity ...
All a poet can do today is warn.***

Wilfred Owen

Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu

L'Orquestra Simfònica del Gran Teatre del Liceu és l'orquestra més antiga de l'Estat espanyol. Durant gairebé 170 anys d'història, l'Orquestra del Gran Teatre del Liceu ha estat dirigida per les més grans batutes, d'Arturo Toscanini a Erich Kleiber, d'Otto Klemperer a Hans Knappertsbusch, de Bruno Walter a Fritz Reiner, Richard Strauss, Alexander Glazunov, Ottorino Respighi, Pietro Mascagni, Igor Stravinsky, Manuel de Falla o Eduard Toldrà, fins a arribar als nostres dies amb Riccardo Muti o Kirill Petrenko.

Ha estat la protagonista de les estrenes del gran repertori operístic a la península ibèrica del barroc als nostres dies i al llarg de la seva història ha dedicat també una especial atenció a la creació lírica catalana. Va fer el seu debut el 1847 amb un concert simfònic dirigit per Marià Obiols, essent la primera òpera *Anna Bolena*, de Donizetti. Des de llavors ha actuat de forma continuada durant totes les temporades del Teatre. Internacionalment cal destacar el Concert per la Pau i els Drets Humans, organitzat per la Fundació Onuart, retransmès des de la seu de les Nacions Unides a Ginebra el passat 9 de desembre del 2017.

Després de la reconstrucció de 1999 han estat directors titulars Bertrand de Billy (1999-2004), Sebastian Weigle (2004-2008), Michael Boder (2008-2012) i, des de setembre del 2012, Josep Pons.

Intèrprets

Violí I

- Kostadin Bogdanoski
- ◆ Olga Aleshinsky
- Joan Andreu Bella
- Birgit Euler
- Aleksandar Krapovski
- Sergey Maiboroda
- Oleg Shport
- Oksana Solovieva
- Raul Suárez
- Renata Tanellari
- Yana Tsanova
- Paula Banciu

Violí II

- ▲ Rodica Monica Harda
- ◆ Liu Jing
- Andrea Ceruti
- Magdalena Kostrzewska
- Kalina Macuta
- Mijai Morna
- Alexandre Polonski
- Sergi Puente
- Annick Puig

Viola

- ▲ Albert Coronado
- ◆ Fulgencio Sandoval
- Claire Bobij
- Bettina Brandkamp
- Marie Vanier
- Josep Bracero
- Almudena Arribas

Violoncel

- ▲ Òscar Alabau
- ◆ Matthias Weinmann
- Esther Clara Braun
- Juan Manuel Stacey
- Andrea Amador
- Daniel Claret

Contrabaix

- ▲ Joao Seara
- ◆ Cristian Sandu
- Jorge Martínez
- Sávio De La Corte
- Javier Serrano

Flauta

- ▲ Albert Mora
- Martí Fusté
- ▲ Sandra Batista

Oboè

- ▲ Cesar Altur
- Enric Pellicer
- ▲ Emili Pascual

Clarinet

- Miquel Ramos
- Dolors Payá
- Víctor de la Rosa

Fagot

- ▲ Bernardo Verde
- Juan Pedro Fuentes
- ▲ Alba González

Trompa

- ▲ Ionut Pogdoreanu
- Pablo Cadenas
- Carles Chordà E.
- Enrique Martínez
- Jorge Vilalta
- Marc Garcia

Trompeta

- ▲ Francesc Colomina
- Javi Cantos
- David Alcaraz
- Raúl Alzallú

Trombó

- ▲ Juan González
- Ricardo Rodríguez
- Luis Bellver

Cimbasso

- ▲ José Miguel Bernabeu

Timpani

- ▲ Artur Sala

Percussió

- José Luis Carreres
- Sabela Castro
- Pere Cornudella
- Alba Rodríguez
- Rosa Montañés
- David Merseguer

Orgue

- Joan Seguí

Piano

- Jordi Torrent

Orquestra de Cambra del Gran Teatre del Liceu

Violí I

- Kai Gleusteen

Trompa

- ▲ Carles Chordà S.

Violí II

- ▲ Emilie Langlais

Arpa

- ▲ Tiziana Tagliani

Viola

- ▲ Alejandro Garrido

Timpani

- ▲ Manuel Martínez

Violoncel

- ▲ Cristoforo Pestalozzi

Contrabaix

- ▲ Joaquín Arrabal

Flauta

- ▲ Aleksandra Miletic

Oboè

- ▲ Barbara Stegemann

Clarinet

- ▲ Darío Mariño

Fagot

- ▲ Guillermo Salcedo

Cor del Gran Teatre del Liceu

El Cor del Gran Teatre del Liceu neix juntament amb el teatre el 1847 i protagonitza des d'aleshores les estrenes a l'estat espanyol de la pràctica totalitat del repertori operístic, del barroc als nostres dies. Al llarg d'aquests gairebé 170 anys, el Cor del GTL ha estat dirigit per les més grans batutes, d'Arturo Toscanini a Erich Kleiber, d'Otto Klemperer a Hans Knappertsbusch, de Bruno Walter a Fritz Reiner, Richard Strauss, Alexander Glazunov, Ottorino Respighi, Pietro Mascagni, Igor Stravinsky, Manuel de Falla o Eduard Toldrà, fins a arribar als nostres dies amb Riccardo Muti o Kirill Petrenko, i per els més grans directors d'escena.

El Cor del GTL s'ha caracteritzat històricament per una vocalitat molt adequada per a l'òpera italiana, consolidant un estil de cant de la mà del gran mestre italià Romano Gandolfi assistit pel mestre Vittorio Sicuri, que en fou el director titular al llarg d'onze anys i que creà una escola que ha tingut continuïtat amb José Luis Basso i Conxita Garcia i actualment amb Pablo Assante. També han estat directors titulars del Cor Peter Burian, Andrés Máspero i William Spaulding.

Intèrprets

Sopranos I

Margarida Buendia
María Genís
Hasmik Isahakyan
Olatz Gorrotxategi
Carmen Jimenez
Glòria López
Raquel Lucena
Raquel Momblant
Eun Kyung Park
Natalia Perelló
Immaculada Masramon
Jana Malkova
Alba Boix
Concepción Pérez

Sopranos II

Mariel Fontes
Mónica Luezas
Aina Martín
Mª Àngels Padró
Elisabet Vilaplana
Helena Zaborowska
Alina Zaplatina
Anna Campmany
Soledad Vicente
Luciana Michelli

Mezzo-sopranos

Elisabeth Gillming
Gema Hernandez
Marta Polo
Olga Szabo
Guísela Zannerini
María Morella
Cecilia Ferraioli

Contralts

Mariel Aguilar
Sandra Codina
Yordanka Leon
Elizabeth Maldonado
Ingrid Venter
Marta Planella
Olgica Milevska
María Grissel Ruiz
Patricia Rojas

Tenors I

José Luis Casanova
Sung Min Kang
Xavier Martínez
José Ant^o Medina
Jordi Galan
Joan Prados
Llorenç Valero
Sergi Bellver
Marc Rendón
Jorge Jasso
Alberto Espinosa

Tenors II

Omar A. Jara
Graham Lister
Enrique Bauer
Carles Cremades
Juan Ignacio Guzmán
Miguel Ángel Ariza
Roberto Redondo
Alejandro López

Barítons

Xavier Comorera
Gabriel Diap
Lucas Groppo
Domingo Ramos
Joan Josep Ramos
Miquel Rosales
Alejandro Llamas
Eduard Moreno
Fernando Martinez

Baixos

Miguel Ángel Currás
Dimitar Darlev
Ignasi Gomar
Gustavo Ariel Vita
Pau Bordas
Juan Antonio Díaz
Alejandro Martínez
Joan Sebastian Colomer
Antonio Duran
Antonio Ferrando
Antoni Fajardo
Nestor Pindado

VEUS - Cor Infantil Amics de la Unió

Adriana Berruezo Simón
Bruna Bertrons Farrés
Anna Blanc Garriga
Cristina Blanc Garriga
Mireia Brichs Ralló
Andreu Busquets Dachs
Clara Busquets Dachs
Mar Butjosa Relats
Júlia Maria Carreño Martí
Aleix Chavarria Ginfarré
Marc Coca Caballero
Gerard Colomé Boter
Gemma Comin Ventura
Pau Entrena De Miguel
Berta Farrés Campoy
Laia Flores Espinosa
Vinyet Fornis Valentí
Rita Gaig Colombo
Carla Gómez Molina
Núria Llach Folcrà
Joana Llach Girbau
Jan Llobet Amargant
Artau Llobet Medalla
Sandra López Paradís
Aina Maneja Izquierdo
María Massana Arnaus
Gilda Mestre Ballús
Anna Ondé Soler
Mar Pérez Barrena
Gerard Profitós Perpinyà
Mar Quingles Rovira
Anna Sala López
Mariona Salameró Baró
Irvin Sánchez Vargas
Laia Soler Pera
Martí Tous Baraldés
Martí Valverde Sánchez
Judith Viaña Simó
Pol Vila Brunés
Lola Vila Massagué
Berta Vila Rodríguez
Joan Vila Rodríguez
Martí Vila Rodríguez
Kiani – Meron Vilar Casserras
Joan Vives Xalabarder
Nuria Vives Xalabarder

AMB EL TELÓ ABAIXAT

Compositor

Benjamin Britten (1913-1976) representa el màxim exponent de la música anglesa al llarg del segle xx. Des de temps de Henry Purcell no hi havia hagut cap compositor preocupat per recuperar l'esperit de la llengua anglesa en música. I això és el que fa Britten en les seves obres operístiques i simfonicorals: la plasmació de la llengua en la partitura basant-se en la fonació i la prosòdia.

Atret per l'avantguarda musical personificada en Alban Berg, Britten va intentar traslladar-se a Viena per seguir estudis de composició amb l'autor de *Wozzeck*, però va ser desaconsellat per alguns dels professors del Royal College of Music de Londres, on Britten va graduar-se.

El 1936 va conèixer Peter Pears, tenor que esdevindria parella del compositor fins a la seva mort i destinatari de les parts de tenor de les seves obres vocals. D'altra banda, l'acceptació internacional de Britten i la coherència de la seva obra van fer del músic un artista «tolerat» i destinatari d'alguns encàrrecs oficials, com ara l'òpera *Gloriana* amb motiu de la coronació de la reina Elisabet II.

El 1947 Britten va fundar l'English Opera Group, un any abans de la primera edició del Festival d'Aldeburgh. Interessat en la pedagogia i la difusió a través dels mitjans de comunicació, Britten va escriure moltes pàgines per a conjunts infantils i, com Giancarlo Menotti, va recórrer al cinema i a la televisió: l'òpera *Owen Wingrave*, per exemple, es va escriure per ser estrenada en un plató televisiu i transmesa en directe (1971).

Libret i llibretista

El *War Requiem* es basa en textos sacres propis de la missa de rèquiem, barrejats amb poemes de Wilfred Owen (1893-1918), soldat mort al final de la Primera Guerra Mundial. Owen havia estat educat i introduït en cercles de la intel·lectualitat anglesa per Siegfried Sassoon. Els horrors de la contesa bèl·lica (durant la Primera Guerra Mundial va patir diverses baixes) li van inspirar un seguit de poemes que revelen el caràcter pacifista del poeta, amb els quals Britten s'identificaria plenament.

War Requiem - Benjamin Britten

[Tornar a l'índex](#)

Assaigs de War Requiem al Liceu

Estrena

Destruïda durant els bombardejos de l'aviació alemanya, la catedral de Coventry es va reobrir el 1962 i el 30 de maig d'aquell any acollia l'estrena del *War Requiem*. La intenció de Britten era que un anglès (Peter Pears), un alemany (Dietrich Fischer-Dieskau) i una russa (Galina Vixnévskaja) fossin els solistes de l'obra, a mode de reconciliació. Però la soprano no va rebre permís de l'URSS per sortir del país. Finalment, Heather Harper es va encarregar de la part solista femenina de la peça, tot i que el primer enregistrament, dirigit pel propi Britten, va poder comptar amb els tres solistes previstos.

Estrena al Liceu

El *War Requiem* es va interpretar al Liceu el 3 de juliol de 2010 amb direcció musical de Michael Boder. Però a Barcelona ja s'havia escoltat anteriorment. De fet, la primera audició a la capital catalana va ser el 31 d'octubre de 1977, al Palau de la Música Catalana, com a cloenda del Festival Internacional de Música. Hi van intervenir l'Orquestra Ciutat de Barcelona dirigida per Antoni Ros-Marbà, amb les corals Cantiga, Càrmina i Sant Jordi, el cor de nens de l'Escola Pia Balmes i els solistes Pauline Tinsley, Robert Tear i John Shirley-Quirk.

***“Dejar cumplido. El qué,
no importa. Irse dejando atrás
pocas cosas. Sólo objetos. Con
las cosas se hereda la tarea
del olvido. Clausurar el recuerdo.
Desprenderse en vida.
Lo indispensable acompañando.”***

Dejar cumplido

(El Cuarto – Hilos de Chantal Maillard)

Assaigs de War Requiem al Liceu

Víctor García de Gomar
Director artístic del Gran Teatre del Liceu

War Requiem

A la primera pàgina de la partitura, Britten escrivia les sentides paraules de Wilfred Owens: «El meu afer és la guerra i la llàstima de la guerra. La poesia és en la llàstima... tot el que un poeta pot fer avui és avisar».

El *War Requiem*, pàgina mestra de la literatura musical universal, va ser encarregat amb motiu de la consagració de la nova catedral de Coventry a Birmingham, concretament el 30 de maig de 1962. La terrible nit del 14 de novembre de 1940 el foc va caure sobre la catedral en forma de bombes incendiàries des d'avions alemanys. El centre de la ciutat va ser destruït, incloent-hi una gran part de l'antiga catedral. L'endemà, entre les runes es va erigir una creu feta a partir de dues bigues cremades sota les quals el bisbe va escriure: «Father, forgive into the name of the burnout cathedral» («Pare, perdoneu en el nom de la catedral cremada»). La sacsejada es va transformar en un autèntic esperit de perdó i reconciliació. Les contribucions i l'oferiment de treballs d'artesans per ajudar en la reconstrucció van arribar de tot arreu del món.

Actualment la paret de vidre a la part posterior de la catedral té vistes

a les ruïnes, tot mostrant-se així com un avís, però també com un recordatori. Seguint aquesta juxtaposició entre la catedral antiga i la nova, Benjamin Britten escriu una peça utilitzant el text tradicional de la *Missa de difunts* en llatí i la poesia antibel·licista del poeta i soldat Wilfred Owen (que va morir durant la Primera Guerra Mundial). Tot i les àcides burles de Stravinsky, el públic ha volgut que, seixanta anys després d'estrenar-se, aquesta partitura continuï sent una referència de gran profunditat emocional i moral. El trauma de la guerra i el poder d'una obra que no ha perdut la seva capacitat de colpir-nos segueixen sent absolutament commovedors.

Oratori estrenat a Barcelona al Palau de la Música Catalana el 31 d'octubre de 1977 i al Liceu durant la temporada 2009/10, ara es presenta en un format escènic dramatitzat en la proposta del director Daniel Kramer i el fotògraf i artista visual Wolfgang Tillmans. Amb el seu treball s'amplifica el missatge d'acabar amb totes les guerres, tal com defensava Britten: objector de consciència i pacifista compromès que vivia al seu exili americà. Tot i que no és una òpera, els darrers

anys hem vist com s'ocupaven de forma escènica amb originalitat i interès alguns dels grans oratoris: *El Messies* de Händel, les *Passions* de Bach, alguna *Simfonia* de Mahler o Beethoven, els *Carmina Burana* d'Orff...

Per què Kramer i Tillmans arriben a aquesta decisió de conquerir el *Rèquiem de guerra* de Britten i de quina manera ho justifiquen?

De fet, una part de la resposta rau a treballar juntament amb un dels artistes visuals més influents del nostre temps: Wolfgang Tillmans. Segons Kramer, «Els artistes plàstics pensen d'una manera completament diferent de com pensaria un director d'escena. Tenen una aproximació enginyosa i un llenguatge radicalment diferent. No fan servir les regles del teatre; trenquen les convencions per anar en altres direccions».

Mentre configuraven solucions per a aquesta aventura, va sorgir el problema de com tractar una massa de persones tan important damunt l'escenari: 80 cantants adults, 40 nens cantaires i 3 solistes. Segurament no calen grans escenografies o elements d'arquitectura efímera; simplement alguns elements que facilitin el moviment de 130 cossos d'acord amb un sentit. Segons Tillmans, en el procés creatiu ha estat important respectar que no estaven fent una òpera, que no havia de ser massa simbòlic, però alhora havien de ser molt respectuosos amb la partitura i la intenció de Britten. «No estem fent una nova versió del *Don Giovanni* i, per

tant, no hi ha una referència visual prèvia. D'alguna manera la inexistència del precedent que m'autoritzi a dir si puc o no puc fer alguna cosa és alliberador. Ha estat un procés orgànic que ha anat creixent a l'espai. No he estat intimidat ni tampoc he volgut trencar les regles, igual que no ens hem plantejat ser provadors ni tan sols ser o no ser salvatges amb el públic. El més important ha estat no llegir Britten de forma equivocada. Tant Britten com Owens eren profundament pacifistes, i filtren en l'obra intensos missatges antimilitaristes i antinacionalistes».

D'altra banda, els artistes tenien clar que no volien situar l'acció en cap de les dues guerres mundials. Volien un espai buit creat a partir de la col·locació de tres pantalles de LED de grans dimensions amb retroprojectors a vint metres.

La guerra és el subjecte que cal denunciar i segurament la reflexió que s'ha de fer és: com ens situem davant de la guerra (les del passat i les del futur)? Davant els múltiples nivells de terror que hi ha en qualsevol guerra, ens hem de plantejar ¿quan podem acabar amb aquesta relació amb la guerra i de quina manera? Aquest cicle de violència ens imposa una manera de ser.

Tillmans ens presenta una dualitat xocant: el glamur i l'èpica de la guerra davant de les barbaritats d'aquesta. A la manera de Goya en els seus celebrats *Desastres de la Guerra*, les conseqüències estan recollides en el

Assaigs de War Requiem al Liceu

primer moviment: *Requiem aeternam*, mentre que per al segon moviment, *Dies irae*, el fotògraf ha triat imatges de la catedral de Coventry contrastant-hi les ruïnes amb la construcció moderna: símbol de concòrdia.

Kramer tenia molt clar des del principi que en el procés de creació i assajos volia deixar espai per expressar les vivències de la guerra a partir dels ulls dels homes i de les dones. De ben segur dues experiències completament diferents!

Sens dubte l'òpera precedeix el cinema, però aquí Kramer i Tillmans fan servir les imatges com un marc, però amb la idea de fer-les vives i animades. L'escena de la neu amb els nens és molt cinematogràfica, però és real i viva.

En relació amb els nens: Britten va fer servir els nens de manera molt especial a la partitura. Provenen d'un temps-espai diferent. De fet, a la catedral eren al darrere generant un efecte místic; ¿potser amb la idea de tornar al temps de la innocència? En aquesta aproximació escènica, al final els solistes viatgen cap al purgatori i són els nens els que canten pel seu repòs. Kramer apunta: «Tot adopta un nou sentit: mentre els solistes transiten, la resta es queden a la Terra. Amb fe en un subespai metafísic i la geometria sacra, el teatre esdevé un temple de redempció: una catedral teatral. Aquesta producció pot ser devastadora en molts sentits, però també està plena d'esperança».

Per completar la preparació dels intèrprets, Kramer explica que en el primer dels assajos va repartir un recull amb cent setanta històries reals de la guerra i, d'altra banda, va comptar com a assessora per a l'espectacle amb Nicky Moffet, una consultora militar. Moffet ha estat la dona de més rang al servei de les Forces Armades del Regne Unit de la història. Per confeccionar l'espectacle, va oferir durant els assajos una sessió parlant del seu servei a la Guerra de l'Afganistan - sessió que també impartirà al Liceu - i va crear els elements del funeral militar, una tècnica funerària essencial, com són portar el fèretre, la cerimònia de plegar la bandera, la postura dels soldats... Mentre, Tillmans, per preparar l'espectacle, va confeccionar un repositori d'imatges provinents de la Primera i la Segona Guerra Mundial, dels atacs a les Torres Bessones del 2001, del tsunami del 2004 i de la situació actual a l'Àfrica. Aquelles imatges parlaven de certs contextos i alhora creaven temes/subjectes que es van repetint al llarg de la peça. Unes imatges que expliquen allò que les paraules no aconsegueixen descriure.

D'altra banda, tot respectant la idea original de Britten, des del Liceu vam prendre la idea de mantenir els desitjos del compositor amb un repartiment com a l'original: una soprano russa (en lloc de Galina Vishnevskaya, Tatiana Pavlovskaya), un tenor anglès (en lloc de Peter Pears, Mark Padmo-

re) i un baríton alemany (en lloc de Dietrich Fischer-Dieskau, Matthias Goerne). A l'estrena van ser representades les tres nacions enfrontades durant la Segona Guerra Mundial: Rússia, Anglaterra i Alemanya. Finalment, no va poder cantar-hi perquè les autoritats soviètiques no li van permetre sortir del país i va ser substituïda per la soprano Heather Harper. Poc després la soprano russa sí que va poder participar en l'enregistrament que el mateix compositor va dirigir per al segell Decca.

Britten va crear una pàgina de gran impacte emocional. Cor i soprano sovint representen la humanitat en la seva por i un fals orgull, mentre que els nens canten textos d'esperança i innocència, i deixant per al tenor i el baríton la veu dels combatents tot cantant acompanyats d'orquestra de cambra la poesia d'Owen. El resultat és un poema físic molt poderós que inclou la memòria, la pèrdua de la innocència, el poder de la natura...

Segurament val la pena aturar-se en aquesta manca de control dels humans sobre la natura. Veiem exemples de la natura destruint natura: un huracà destruint arbres de cent cinquanta anys; una metàfora de la pròpia guerra. No controlem la natura.

Tillmans, fidel a aquest esperit inquiet, ens obre una finestra fascinant on les atrocitats de l'home culminen en un món ocupat pel regne vegetal. Davant de la persistència de la violèn-

cia i la mort inevitable, el triomf de les plantes prefigurats en l'acció del *Concert per al biocè* d'Eugenio Ampudia al Teatre durant la pandèmia.

Un preciós consol i l'incessant record del *Vanitas*, però alhora el crít desesperat d'una protesta contra la inhumanitat del mateix home: en la seva consciència, ¿el planeta somnia en el seu propi paradís més enllà de l'home?

**“I’m out with
lanterns,
looking for
myself”**

–Emily Dickinson

Assaigs de War Requiem al Liceu

Daniel Kramer
Director

SOBRE LA PRODUCCIÓ

Pensada pel compositor Benjamin Britten com un acte de reparació, *War Requiem* juxtaposa el ritual atemporal de la missa de rèquiem en llatí amb la poesia antibèl·lica evocativa de Wilfred Owen, que va ser assassinat una setmana abans que es declarés la pau el 1918. Aquesta interpretació de *War Requiem* va ser creada per commemorar el centenari de la fi de la Primera Guerra Mundial, una ocasió que ens ofereix l'oportunitat de reflexionar sobre la pèrdua incomprendible, el trauma i el dolor no només durant el conflicte del 1914-1918, sinó sobre totes les guerres del segle passat i encara les dels nostres dies.

Per a l'estrena mundial el 1962, Britten esperava que aquesta peça fos interpretada per una soprano russa, un tenor anglès i un baríton alemany, per marcar la unió d'aquestes tres nacions que havien esquinçat el món en les dues guerres mundials. Quan em vaig començar a plantejar el que implicaria l'oratori de Britten, de seguida em va quedar clar que el que havia d'omplir el disseny de l'escenografia eren 120 cossos de nens i adults. Llavors vaig començar a buscar un fotògraf que tingués una visió i una política que enquadrassin i complementessin el cos humà. El guanyador del premi Turner Prize, l'artista alemany Wolfgang Tillmans, va ser la decisió natural per abordar aquest repte, i la seva visió de

la producció, per sobre i més enllà del disseny, ha inspirat els nostres temes i ha estat un model durant totes les etapes del procés. També ens alegra tenir en el nostre equip el dissenyador de moda turc Nasir Mazhar, que s'encarrega del vestuari; el britànic Charles Balfour, amb qui he col·laborat moltes vegades per a la il·luminació; la coreògrafa xino-americana Ann Yee, i el dramaturg belga Luc Joosten. Aquesta rica col·laboració entre veus diverses d'arreu del món ha estat el que ha dotat el nostre *War Requiem* de tants estils de vida.

Un projecte així no hauria estat possible sense els nostres coproductors, el National Kaohsiung Centre for the Performing Arts de Taiwan i l'English National Opera; a més del generós suport financer de Linda Christmas i el suport artístic de Norman Rosenthal. Agraïm a tots ells que hagin contribuït de manera continuada en aquesta obra i us donem les gràcies a tots vosaltres per unir-vos en aquesta vetllada de reflexió.

*“Bist du bei mir, geh’ ich mit Freuden
zum Sterben und zu meiner Ruh’.
Ach, wie vergnügt wär’ so mein Ende,
es drückten deine schönen Hände
mir die getreuen Augen zu!”*

*“Si estàs amb mi, amb alegria
me n’aniré i descansaré.
Ah, que grata seria la meva fi
si les teves belles mans tanquessin
els meus fidels ulls.”*

Gottfried Heinrich Stölzel,
text base per a *Bist du bei mir*, BWV 508 de J. S. Bach

Argument de l'obra

War Requiem

© Richard Hubert Smith, courtesy of ENO

L'obra

Requiem aeternam – What passing bells for these who die as cattle¹

L'introit llatí demana el repòs etern per als difunts. Al poema, Owen lamenta les morts anònimes d'individus que acabaran els seus dies entre canons de guerra.

Dies irae – Bugles sang, saddening the evening air²

La llarga seqüència llatina es divideix en diverses seccions: «Dies irae», «Liber scriptus proferetur», «Recordare» i «Lacrimosa» i fa referència a la fi dels temps, quan els difunts seran cridats al judici final. El primer poema al·ludeix precisament a les cornetes del camp de batalla.

Out there, we've walked quite friendly up to Death³

El poema d'Owen recorda la familiaritat i gairebé el tracte de camaraderia dels soldats amb la mort.

Be slowly lifted up⁴

Lloança i al mateix temps maledicció adreçades al canó.

Move him into the sun⁵

Evocació d'un cos caigut en combat, inútil de revifar davant del fet inexorable de la mort.

Domine Jesu Christe – So Abram rose, and clave the wood⁶

El text llatí és una exaltació de Jesucrist com a inici de l'ofertori. Al poema, Owen evoca el sacrifici d'Abraham, tot i que amb el final capgirat: el patriarca acabarà degollant el seu fill Isaac. Una clara referència a la meitat

d'Europa que sacrifica l'altra meitat en el context de les dues guerres mundials.

Sanctus – After the blast of lightning from the East ⁷

Exaltació de la divinitat en el text llatí. Evocació de les llàgrimes dels vius quan recordin els morts.

© Richard Hubert Smith, courtesy of ENO

***Agnus Dei – One ever hangs where shelled roads part*⁸**

El text llatí fa referència a l'Anyell de Déu amb dues súpliques: tingueu pietat de nosaltres i doneu-nos la pau. En aquest cas, el text de la missa de difunts acaba amb «Dona eis requiem sempiternam» («Dona'ls el descans etern»). Al poema, Owen evoca el crucificat al Gòlgota.

***Libera me – It seemed that out of battle I escaped – Let us sleep now – In paradisum*⁹**

El text llatí fa referència a l'alliberament de les ànimes de la mort eterna el darrer dia. El poema d'Owen lamenta l'existència de la guerra.

Consulteu
l'argument
en format de
lectura fàcil

Comentaris musicals

- 1 La tradició de les misses de rèquiem uneix el «Requiem aeternam» amb el «Kyrie», però aquí ambdues parts estan separades per l'ària de tenor amb el poema d'Owen. Les llargues i expansives frases del «Requiem aeternam» contrasten amb les onomatopeies que acompanyen el cant del poema. Britten utilitza sovint les quartes augmentades, els famosos «trítors» coneguts com a *diabolus in musica* per la seva càrrega dissonant i amb un to d'amenaça permanent. Evidentment, personifiquen el temor de quelcom diabòlic: la guerra.
- 2 Una llarga secció per als instruments de metall (trompetes, trompes, trombons i tubes) presideix l'inici de la seqüència, especialment el «Dies irae» i «Tuba mirum». Juxtaposicions rítmiques (d'influx stravinskyà) i la intervenció de la percussió contribueixen a la contundència d'aquest fragment. El vent també acompanya les paraules cantades pel baríton, al servei del poema d'Owen. Frases pràcticament xiuxiuejades al principi, amb combinacions tímbriques enjogassades entre els instruments de vent.
- 3 Marcialitat i camaraderia es donen la mà al poema, cantat per tenor i baríton amb ritmes canviants per reforçar la contradicció de la situació.
- 4 Enfrontament entre la veu (baríton) i la trompeta, aquesta darrera com a símbol de l'armament de l'exèrcit.
- 5 És el torn de tenor, soprano i cor en un passatge intimista. De nou la presència del trítors reforça el caràcter amenaçant (per dissonància) de la guerra.
- 6 El text llatí és inicialment cantat pel cor infantil abans de les veus adultes en un entramat complex a nivell rítmic i amb una fuga, rica en contrapunt, a partir de «Quam olim Abrahae promisisti et semini ejus». El poema d'Owen és abordat per baríton i tenor amb recursos intimistes i de caire cambrístic, fins i tot no exempts d'un cert sarcasme per l'acompanyament dels instruments de vent-fusta. Hi intervenen igualment el cor infantil i el cor adult. El tema del sacrifici d'Abraham ja havia estat objecte d'una partitura de Britten el 1952, *Abraham and Isaac*, op. 51.

Comentaris musicals

- 7 Les primeres frases del «Sanctus», a càrrec de la soprano, s'acompanyen per les campanes en una solució que busca la joia després de la terrible seqüència. El cor respon a continuació sobre les fanfares de l'orquestra.

- 8 El poema d'Owen és una preciosa ària per a tenor i orquestra amb passatges arriscats a la zona aguda de la tessitura. El coixí orquestral i coral agombola el cant amb melodies sinuoses.

- 9 Aquest és l'episodi més unitàriament extens del *War Requiem*. S'inicia amb un passatge coral, amb juxtaposicions tímbriques de gran inventiva melòdica, com un teixit que es cus a poc a poc basat en retalls de colors, instrumentals i vocals. Britten hi recupera part de la seqüència («Dies irae»), però amb material molt enriquit a nivell instrumental, per exemple les campanes sobre el cor infantil. Cap al final, tenor i baríton canten el poema d'Owen. «In paradisum» és una secció extraordinària, de gran volada lírica, en un cànon a vuit veus. El material conclusiu torna a evocar la música del «Kyrie» i de part del «Dies irae».

**“Ningú és una illa [...].
La mort de qualsevol
home em disminueix
perquè estic lligat a la
humanitat; per tant,
mai preguntis per qui
toquen les campanes.”**

John Donne,
Meditació XVII

Comunitat i pau

Pep Gorgori

Musicòleg i periodista

1 de febrer de 1915. No, no vull continuar relatant els successos d'aquesta guerra, és un vaivé etern. A això s'hi sumen els rumors que miren de precipitar tant la guerra com la pau. Però ja no són efectius, ja no tranquil·litzen ningú.

2 de febrer. Per fi refresca una mica. Si bé sembla que l'hivern està sent benèvol amb els soldats del front. Avui tornen a mobilitzar centenars de milers d'homes, tothom hi és destinat, una fornada rere l'altra. La guerra, la despobladora de ciutats.

Stefan Zweig, *Dietaris* (Quaderns Crema, 2021)

Acabava de començar el segle i Stefan Zweig ja se n'havia atipat. Encara li quedaven molts horrors per contemplar i relatar-nos, amb l'esperança que al segle XXI seríem capaços de no caure en els mateixos errors. Potser pensava, qui sap, que aconseguiríem tornar a aquell "món d'ahir" en què la cultura encara era capaç d'estar per damunt de la barbàrie. Aquell mateix 1915 va entrar a l'exèrcit Wilfred Owen, l'autor dels poemes que Britten va enfilant amb el text llatí de *Requiem*. Moriria al front, tres anys després.

© Richard Hubert Smith, courtesy of ENO

El següent tríptic és una invitació a reflexionar sobre el simbolisme pacifista de l'obra de Britten, sobre com l'horror de la guerra pot esdevenir font d'inspiració per als artistes que la pateixen i sobre com una proposta escenificada ens permet mirar de manera diferent una partitura que ja ha esdevingut imprescindible en el repertori del segle XX.

El War Requiem com a símbol

“Com pots tu, una dona soviètica, estar assegurada al costat d'un alemany i un anglès per interpretar una obra política?”

Ekaterina Furtseva, ministra soviètica de Cultura,
a Galina Vishnévskaja, 1962.

La soprano Galina Vixnévskaja no dona crèdit al que està passant. És al despatx de la ministra de Cultura, Ekaterina Furtseva, mirant de fer-li entendre que un dels grans compositors del seu temps, Benjamin Britten, ha escrit per a ella una obra que és un al·legat a la pau i l'entesa entre les nacions, i que no poden denegar-li el permís per cantar-la en la seva estrena solemne a la catedral de Coventry, al Regne Unit, al costat d'un solista alemany, Dietrich Fischer-Dieskau, i un d'anglès, Peter Pears.

«Els exemples d'oratoris escenificats s'han multiplicat els darrers anys, i en ocasions han donat fruits memorables.»

Abans d'entrar al sinistre despatx, la secretària de la ministra li ha donat, discretament, una carta de Britten a les autoritats soviètiques que va poder rescatar de la paperera de la governant. Està datada el 14 de desembre de 1961: “Aquest *Requiem* és possiblement la meva obra més important, i la part crucial de la soprano ha estat pensada per a la Sra. Vixnévskaja des de bon començament. Quan la vaig sentir cantar a Anglaterra l'estiu passat, em vaig adonar que té la veu, la musicalitat i el temperament que jo estava buscant. Des de llavors, quan escrivia l'obra, ella ha estat al meu cap mentre pensava totes i cadascuna de les frases de la música”.

Vixnévskaja surt del despatx derrotada. El seu marit, el violoncel·lista Mstislav Rostropóvich, seguirà intentant fins al final que li concedeixin el permís. El responsable d'Afers Exteriors del Ministeri de Cultura el talla: “La catedral l'han restaurada els alemanys. Hauria estat millor deixar-la en ruïnes com un monument a la brutalitat del feixisme”.

El relat d'aquest episodi apareix a les memòries de Vixnévskaia, *Galina*, a *Russian Story*, i acaba malament: el dia de l'estrena, el 30 de maig del 1962, "jo estava asseguda a casa, plorant amb llàgrimes amargues". Uns mesos després, va aconseguir fer l'enregistrament en què la simbologia, per fi, es fa realitat: un cantant britànic, un d'alemany i una de russa fent música, creant bellesa, junts, després de tanta destrucció. No és l'únic símbol a favor de la pau i l'humanisme universal que amaga aquesta partitura. La delicada relació entre els textos i la música, el paper dels diferents plànols orquestrals, les intervencions del cor... el *Requiem de guerra* és una maquinària pacifista des de la seva gestació fins al moment en què acaba qualsevol interpretació en viu en els nostres dies.

La guerra com a inspiració

"No puedes imaginar los destrozos que quedan de los bombardeos. (...) Calles enteras destruidas. Debió de ser una ciudad maravillosa, a pesar de que aún conserva su belleza. (...) Las guerras no deberían existir, pero parece que la humanidad necesita estas crueldades y aun ahora, después de tantos sufrimientos que se han pasado en todo el mundo, se habla de guerras próximas y todavía más terribles."

Victoria de los Ángeles, en una carta a la seva mare des de Colònia, el 12 de maig del 1960. Fons de la Fundació Victoria de los Ángeles.

Victoria de los Ángeles visita Colònia per primer cop dos anys abans que el *War Requiem* s'estreni per inaugurar la restauració de la catedral de Coventry, que havia quedat arrasada en els bombardejos de la segona guerra mundial¹. No té gaire temps per passejar, perquè està de gira amb el seu pianista, Gerald Moore, ni en té cap ganes, en realitat. Aquells carrers li recorden massa els bombardejos que va presenciar de petita, quan vivia a l'edifici de la Universitat de Barcelona en plena guerra civil espanyola. Quan la guerra colpeix l'ànima sensible dels artistes, el resultat són creacions corprenedores.

John Blacking, en el seu cèlebre llibre *How Musical Is Man?*, explica fins a quin punt portem la música al nostre ADN, com un fet innat que ens va impulsar a cantar i picar de mans abans no poguéssim escriure, pintar o desenvolupar qualsevol altra disciplina artística. Qui sap si el preu que hem de pagar per portar dins tanta bellesa és també aquesta tendència suïcida a la guerra?

¹ L'autor, en un exercici d'objecció de consciència i amb la voluntat de no destacar-los, expressa el desig de no posar en majúscules termes o conceptes com *guerra*, *Segona Guerra Mundial*, *Guerra Civil*..., excepte que marquin l'inici absolut d'una frase.

L'art ha reflectit les conteses bèl·liques des dels seus inicis. Pensem, per exemple, en la *Ilíada*, que ens relata la guerra de Troia. En l'òpera hi podem trobar referències en les obres de gairebé tots els grans autors, des de Händel fins a Wagner. Per esmentar-ne dues que podrem veure aquesta temporada on la guerra hi és present, podem citar el *Wozzeck* de Berg i la *Norma* de Bellini.

La relació entre guerra i música al segle xx, i com cada Estat ha usat la música com a propaganda quan li ha convingut, queda excel·lentment retratada al *best-seller* d'Alex Ross *The Rest Is Noise*, una lectura que pot ser un gran ajut per preparar l'audició del *War Requiem*. Fixant-nos només en alguns exemples, a banda dels ja esmentats, trobem les obres de Xostakóvitx, turmentat tant per la guerra com per les pressions i amenaces del règim soviètic. La seva simfonia *Leningrad* és una icona en aquest sentit, com ho són també els seus quartets, molts d'ells escrits en circumstàncies esfereïdores.

Esfereïdora devia ser també l'estrena del *Quartet per a la fi dels temps* de Messiaen, al camp nazi de presoners de guerra de Görlitz. Enmig de tanta misèria, material i humana, el compositor va ser capaç de crear bellesa i esperança mitjançant la fe, malgrat que el que descriu és l'apocalipsi.

Als Estats Units, Aaron Copland va homenatjar els combatents aliats morts en la segona guerra mundial amb la seva *Fanfare for the Common Man*, estrenada el 1942. Aquest patriotisme el trobem també en obres menys conegudes com *Airborne Symphony*, de Marc Blitzstein, o *Ballad for Americans*, d'Earl Robinson i John LaTouche. Copland, que mira el conflicte bèl·lic des de la distància, es pot permetre pensar en la mort al front com un fet honorable i heroic, lluny d'aquestes lluites al fang entre cossos esbudellats que ens relaten Owen i Britten.

L'oratori com a òpera

“Obres corals, representades amb produccions escèniques completes, amb escenografia, vestuari i il·luminació, poden ser experiències estimulants tant per als intèrprets com per al públic. Per al director coral, ofereix més satisfacció que un muntatge de Broadway i reforça la fe que té en el reconeixement de la vàlua musical per part del públic”.

Willy Decker, en un article al Choral Journal, abril del 1979

El *War Requiem* va ser concebut per Britten com un oratori. S'havia d'estrenar a la catedral de Coventry, sense cap escenografia. O, més ben dit, amb una escenografia molt concreta: dins d'una catedral que havia quedat arrasada pels bombardejos i que ara, gràcies a la cooperació entre dos països enemics, el Regne Unit i Alemanya, s'havia tornat a aixecar. Mirat des d'aquest punt de vista, en realitat podríem estar parlant d'un dels muntatges escenogràfics més espectaculars de la història.

D'altra banda, el *Requiem* és una missa. Però, en intercalar-hi els poemes d'Owen, Britten el converteix en alguna cosa molt similar a un llibret d'òpera en què els personatges estan perfectament delimitats. La soprano, acompanyada per l'orquestra simfònica, assumeix el rol d'oficiant. El tenor i el baríton, amb una orquestra més reduïda però generosa en la percussió, adopten el paper de dos soldats rivals que lluiten, moren i es reconcilien mentre caminen cap al Paradís. El cor

© Richard Hubert Smith, courtesy of ENO

mixt és el poble, testimoni i víctima dels horrors. El cor infantil, que representa els àngels, podria veure's com un *Deus ex machina* que salva les ànimes en el moment final.

No és d'estranyar, doncs, que un creador com Daniel Kramer sentís l'impuls de fer-ne una versió escenificada. Aquest exercici creatiu, com sostenia Willy Decker en una data tan remota com el 1979, pot resultar molt estimulants tant per al públic com per als intèrprets.

Els exemples d'oratoris escenificats s'han multiplicat els darrers anys, i en ocasions han donat fruits memorables. Les dues *Passions* de Bach semiescenificades per Peter Sellars a la Philharmonie de Berlín sota la direcció musical de Simon Rattle en serien un bon exemple. Händel, però, és el rei en aquest terreny. Els seus oratoris han estat duts a escena amb propostes com les del mateix Sellars, que va signar una *Theodora* memorable al Festival de Glyndebourne. Més recentment, Jürgen Flimm ha escenificat també *Il trionfo del tempo e del disinganno* i Robert Carsen ha fet el mateix amb *Semele*.

© Richard Hubert Smith, courtesy of ENO

Escenificar oratoris, doncs, és una pràctica que comença a comptar amb una certa tradició, a la qual ara s'hi afegeix l'obra de Britten. L'objectiu no és cap altre que donar una visió diferent de la partitura, proposant a l'espectador claus visuals que en una interpretació convencional no hi serien presents. El que importa és que el missatge de pau, de comunitat, de denúncia del patiment i de la destrucció, i també d'esperança, ressoni tant com sigui possible en un món que, en alguns aspectes, no és gaire diferent del de fa gairebé sis dècades.

ENTREVISTA

Wolfgang Tillmans

**Katie Law conversa
amb Wolfgang Tillmans**

Londres, novembre del 2018

Katie Law. Expliqui'm com va arribar a implicar-se per primer cop en aquesta producció de *War Requiem*.

Wolfgang Tillmans. La invitació va arribar per casualitat, quan van coincidir en el moment i el lloc oportuns. Sabia que hi havia molts precedents, sobretot al continent, d'artistes fent òpera o disseny d'escenografia, i sempre havia estat obert a la idea de fer-ho, però no n'havia tingut l'oportunitat. Al març del 2017, el comissari Norman Rosenthal es va posar en contacte amb mi i em va proposar la idea, i em va dir que ho havia estat parlant amb Daniel Kramer.

Ja concixia Daniel Kramer?

No, així que la trucada em va agafar que tot just havia acabat de treballar al *South Tank*, el 2017, que és una instal·lació de llums i so de 100 minuts que vaig fer a The Tanks a la Tate Modern, durant la meua exposició. Vaig ocupar els 35 metres del tanc sud durant 10 dies i el vaig transformar en una experiència immersiva en què es combinaven llum, música i so amb els meus vídeos. El projecte incloïa 20 projectors programables que vaig coreografiar i un programa d'esdeveniments en directe; en aquell moment estava molt interessat a representar coses.

Parli'm del procés, quines van ser les instruccions inicials?

Durant la primera conversa amb Daniel Kramer li vaig preguntar què implicava el paper del dissenyador. I em va dir que jo seria el responsable de cada element visual que es veiés sobre l'escenari. Això significava molt, perquè no hi ha absolutament res a l'escenari fins que ho col·loques. Això implicava que, si hi havia un cofre o un ganivet en escena, s'havia de definir com eren; has de fer que es converteixin en realitat. Per al vestuari vaig parlar amb Nasir Mazhar, és amic meu i un jove dissenyador de roba de carrer de Londres. Em feia la sensació que podria fer bé aquesta feina, i així ha estat. Vam discutir molt sobre en quina època s'havia de situar l'escena, i vam arribar a la conclusió que no s'havia de situar en cap època en concret. Em va impressionar molt la receptivitat d'en Daniel per acceptar totalment les meves idees a mesura que evolucionava la producció. Em vaig adonar que aquesta feina que estava fent tenia tant a veure amb allò que treus com amb allò que decideixes posar. Crec que ens complementem molt en aquesta col·laboració.

Quines influències ha tingut o què ha vist que hagi pogut conformar el seu disseny?

Vam anar de viatge a Coventry, on es va representar *War Requiem* per primera vegada per a la consagració de la nova catedral. El poble de Coventry havia decidit deixar les ruïnes tal com estaven com a memorial i construir-hi la nova catedral al costat. Aquest increïble símbol de destrucció, reconciliació i pau s'ha convertit, des de llavors, en un important centre en el treball per a la pau. Va ser una experiència esglaiadora.

A la catedral vaig agafar un fulletó que hi havia, que recordava la matança de Srebrenica a Iugoslàvia, i això apareix en un moment molt commovedor de la producció a dotze metres per sobre de l'escenari. Unes setmanes més tard vaig tornar a Coventry per fer fotos de la

catedral i vaig fotografiar les paraules “Father Forgive” [‘Pare, perdó’] que Provost Howard va fer inscriure en un mur darrere l’altar de l’edifici en ruïnes, després del bombardeig de la catedral medieval el 1940.

Un altre element important del meu disseny va ser l’ús de pàgines del clàssic pacifista del 1927 *War Against War*, d’Ernst Friedrich. En el seu dia, la primera edició del llibre es va traduir a quatre idiomes: anglès, alemany, francès i holandès. Mostra la ficció, la glòria de la guerra, i després la realitat, l’horror al camp de batalla i les conseqüències del nacionalisme i el militarisme. És un moment molt impactant de la producció.

En contrast, hi ha moments de gran bellesa i serenitat sobre l’escenari. Per mostrar les meves fotografies he fet servir tres pantalles enormes de 7,5 metres d’alt per 5 d’amplària, d’alta resolució, amb llum LED. És una cosa innovadora en la qual he estat treballant per a un altre projecte. A l’escenari les pantalles agafen diferents posicions arquitectòniques que es poden manipular i desplaçar, de manera que les pantalles LED són les protagonistes de l’escenari. Al principi presenten el llibre i després esdevenen una configuració arquitectònica abstracta que he fet amb els contorns de l’antiga i la nova catedral de Coventry.

“Pocs dies després d’arribar al Regne Unit, el 17 d’abril de 1942, Britten va preparar la seva declaració per al tribunal que l’havia declarat objector de consciència. En aquesta ja trobem els sentiments que el durien anys més tard a escriure el seu *War Requiem*:

«Atès que crec que tota persona l’encoratja l’esperit de Déu, no puc destruir, i sento que la meva obligació consisteix a evitar ajudar a destruir vides humanes en la mesura de les meves capacitats, per fort que pugui ser el meu desacord amb les accions o les idees d’una persona. Tota la meva vida ha estat dedicada a actes de creació (la meva professió és la de compositor) i no puc participar en actes de destrucció».”

Benjamin Britten

War Requiem - Benjamin Britten

SEAT MÓ

Tornar a l'índex

Free your moves

NOVA SEAT MÓ eSCOOTER 125

100% Elèctrica.

Descobreix la nova SEAT MÓ eScooter 125 i fes de la ciutat un lloc millor. Mou-te amb estil, sense emissions ni sorolls.

**Pre-reserva-la ara
i aconsegueix un paquet
de llançament exclusiu
valorat en 300€.**

Escaneja el
codi o visita
seatmo.com

Subjecte a les condicions de pre-reserva que es podran consultar a <https://www.seatmo.com/condiciones-generales-compra/>

[seatmo.com](https://www.seatmo.com)

Cronologia

Any	Benjamin Britten	Música
1913	1913 Neix a Lowestoft, (Anglaterra)	<i>Panurge</i> (J. Massenet). <i>La vida breve</i> (M. de Falla). <i>Pénélope</i> (G. Fauré). <i>L'amore medico</i> (E. Wolf-Ferrari). <i>Le sacre du printemps</i> (I. Stravinsky)
	<p>Art i ciència</p> <p>B. Russell i A. North Whitehead publiquen l'últim llibre de <i>Principia mathematica</i>. L'Institut d'Estudis Catalans publica <i>Normes ortogràfiques</i></p>	<p>Història</p> <p>Cop d'Estat a Mèxic: assassinen el president F. I. Madero: V. Huerta, nou president</p>
		<p>Música</p>
1929	Amb setze anys va compondre una Simfonia, sis quartets, deu sonates i altres obres que reutilitzaria més endavant	<i>Der Lindberghflug</i> (P. Hindemith i K. Weill). <i>Il re</i> (U. Giordano)
	<p>Art i ciència</p> <p><i>Un chien andalou</i> (L. Buñuel). Primer lliurament dels premis Oscar</p>	<p>Història</p> <p>Crack borsari de Wall Street (Nova York)</p>
		<p>Música</p>
1930	Comença els estudis de música avançats al Royal College	<i>Von Heute auf Morgen</i> (A. Schönberg). <i>Les aventures du roi Pausole</i> (A.Honegger). <i>Christophe Colomb</i> (D.Milhaud). <i>El nas</i> (D.Xostakóvitx)
	<p>Art i ciència</p> <p><i>Der blaue Engel</i> (J. von Sternberg)</p>	<p>Història</p> <p>J. Stalin col·lectiviza les granges de l'URSS. <i>Marxa de la sal</i> a l'Índia i empresonament de M.Gandhi</p>
		<p>Música</p>
1938	Davant de l'imminent esclat de la guerra, s'estableix als Estats Units	Primera exposició alemanya d' <i>Entartete Musik</i> (Música degenerada)
	<p>Art i ciència</p> <p>Welles emet <i>War of the worlds</i> (Wells). <i>Homage to Catalonia</i> (Orwell)</p>	<p>Història</p> <p>Hitler intensifica l'agressió exterior, un any abans de la II Guerra Mundial</p>

Any	Benjamin Britten	Música
1939	Compon <i>Les Illuminations</i> , per a tenor i corda	<i>Der Mond</i> (Orff)
	Art i ciència	Història
	Mor el poeta Antonio Machado	Fi de la Guerra Civil espanyola, inici de la II Guerra Mundial
		Música
1941	Estrena de la seva primera opereta, <i>Paul Bunyan</i> , que va rebre molt males crítiques	Al camp de concentració de Görlitz es toca per primera vegada el <i>Quatuor pour la fin du temps</i> de Messiaen.
	Art i ciència	Història
	<i>Ciudadà Kane</i> (Welles)	Japó ataca Pearl Harbor, base de flota de EUA al Pacífic.
		Música
1942	En plena guerra retorna al Regne Unit	Mort de Von Zemlinsky
	Art i ciència	Història
	Zweig se suïcida. Anne Frank comença el seu <i>Diari</i> . <i>L'étranger</i> (Camus). <i>Elegies de Bierville</i> (Riba)	Batalla de Stalingrad. Es dispara el primer míssil durant II Guerra Mundial.
		Música
1945	Estrena de <i>Peter Grimes</i> al Sadler's Wells Theatre	Mort de Pietro Mascagni. Victoria de los Ángeles debuta al Liceu.
	Art i ciència	Història
	<i>3 studies for figures at the base of a crucifixion</i> (Bacon). <i>The open society and its enemies</i> (Popper)	Fi de la II Guerra Mundial
		Música
1946	Estrena de <i>The Rape of Lucretia</i>	Mort de Manuel de Falla. Estrena de <i>The medium</i> de Menotti
	Art i ciència	Història
	Fundació de l' OMS.	Primera sessió de les Nacions Unides

Any	Benjamin Britten	Música
1947	Estrena d' <i>Albert Herring</i>	<i>The telephone</i> (G.C.Menotti). Estrena de <i>Les mamelles de Tirésias</i> de Poulenc
	Art i ciència	Història
	<i>Si això és un home</i> (Primo Levi)	Els EUA anuncien el Pla Marshall de reconstrucció europea
		Música
1948	Estrena de <i>The Beggar's Opera</i> . Funda el Festival anual d'Aldeburgh	El Liceu estrena <i>El gato con botas</i> (Montsalvatge). Sorgeix la <i>música concreta</i> o <i>acusmàtica</i> (Schaeffer)
	Art i ciència	Història
	Fundació dels grups artístics Cobra i Dau al set	Declaració universal dels drets humans. Assassinat de Gandhi. Fundació de l'estat d'Israel i Guerra Araboisraeliana
		Música
1949	Estrena de <i>The Little Sweep</i> . La Fundació Koussevitzki li encarega la Simfonia de Primavera que va estrenar-se en el Festival de Música Holandesa	Mort de Richard Strauss.
	Art i ciència	Història
	<i>Les structures élémentaires de la parenté</i> (Lévi-Strauss)	República Popular de la Xina. Sorgeix l'OTAN. Divisió alemanya (RFA-RDA)
		Música
1951	Estrena de <i>Billy Budd</i> a la Royal Opera House	Mort d'Arnold Schönberg.
	Art i ciència	Història
	<i>Memories d'Adrià</i> (Yourcenar). <i>La colmena</i> (Cela)	Signatura del tractat de la Comunitat Econòmica del Carbó i de l'Acer entre Alemanya, França, Bèlgica, Luxemburg, Països Baixos i Itàlia.

Any	Benjamin Britten	Música
1953	Estrena de <i>Gloriana</i> a la Royal Opera House amb motiu de la coronació d'Isabel II	Mort de Serguei Prokófiev.
	Art i ciència	Història
	J.Watson i F.Crick descriuen l'estructura de l'ADN	Mort de Stalin
		Música
1954	Estrena de <i>The Turn of Screw</i> al Teatro La Fenice de Venècia	Estrena de <i>The saint of Bleecker Street</i> de Menotti.
	Art i ciència	Història
	<i>Mujeres de Argel</i> , sèrie de pintures de Picasso	Jonas Salk inventa una vacuna contra la poliomielitis.
		Música
1958	Estrena de <i>Noye's Fludde</i>	Estrena d' <i>Assassinio nella cattedrale</i> de Pizzetti.
	Art i ciència	Història
	<i>Anthropologie structurale</i> (C.Lévi-Strauss). Seagram Building (<i>L.Mies van der Rohe</i>). B.Pasternak renuncia al Premi Nobel de Literatura	Pius XII mor: Joan XXIII, papa. V República francesa.
		Música
1960	Estrena d' <i>A Midsummer Night's Dream</i> al Festival d'Aldeburgh	<i>Orient-Occident</i> (Xenakis). <i>Kontakte</i> (Stockhausen). <i>Quartet per a corda 7</i> (Xostakóvitx). <i>Monumentum pro Gesualdo</i> (Stravinsky).
	Art i ciència	Història
	Brasil estrena capital, Brasília, dissenyada per Niemeyer i Costa. <i>La pell de brau</i> (Espriu). <i>La dolce vita</i> (Fellini. Música de Rota)	Kennedy, elegit president dels EUA.
		Música
1962	Estrena del <i>War Requiem</i> a la catedral de Coventry	Estrena absoluta d' <i>Una voce in off</i> de Montsalvatge al Liceu
	Art i ciència	Història
	<i>Capitalism and freedom</i> (M.Friedman)	Independència d'Algèria. Comença el Concili Vaticà II

Any	Benjamin Britten	Música
1964	Rep la Medalla d'Or de la Royal Philharmonic Society. Estrena de <i>Curlew River</i>	Estrena al Liceu de <i>Der Barbier von Bagdad</i> de Cornelius
	Art i ciència	Història
	<i>The Rolling Stones</i> publiquen el seu primer àlbum.	Nelson Mandela és empresonat a Sud-àfrica.
		Música
1965	Rep el Premi Wihuri Sibelius	<i>Die Soldaten</i> (òpera de B. A. Zimmermann). Mor Edgar Varèse.
	Art i ciència	Història
	Relieve ocre y rosa (A.Tàpies). Pour Marx (L. Althusser)	Malcolm X és assassinat. EEUU comença a atacar amb napalm a la Guerra de Vietnam
		Música
1966	Estrena de <i>The Burning Fiery Furnace</i>	Estrena al Liceu de les òperes <i>La mulata de Córdoba</i> (Moncayo), <i>Carlota</i> (Sandi) i <i>Severino</i> (Moreno)
	Art i ciència	Història
	Mort de Walt Disney	Mao Zedong comença la Gran Revolució Cultural proletària a Xina
		Música
1968	Premi musical Léonie Sonning. Estrena de <i>The Prodigal Son</i>	Mort d'Ildebrando Pizzetti.
	Art i ciència	Història
	Enlairament de l'Àpulo 8, el primer vol tripulat en orbitar al voltant de la Lluna.	Maig del 68, protestes estudiantils a París. Assassinat de Martin Luther King a Memphis.

Any	Benjamin Britten	Música
1971	Estrena per televisió de l'òpera <i>Owen Wingrave</i>	<i>Himne de les Nacions Unides</i> (Casals). Mor Ígor Stravinski
	Art i ciència	Història
	John Lennon publica <i>Imagine</i> .	Neix l'Assemblea de Catalunya. La República Popular Xina ingressa a la ONU.
		Música
1973	Estrena de <i>Death in Venice</i> al Festival d'Aldeburgh	Mor Pau Casals
	Art i ciència	Història
	Moren Pablo Picasso i Pablo Neruda	Assassinat del president xilè Salvador Allende
		Música
1974	Rep el Premi Erns von Siemens	Estrena absoluta de l'òpera valenciana <i>Vinatea</i> de Matilde Salvador al Liceu
	Art i ciència	Història
	Inauguració del Museu Dalí a Figueres	Dimissió del president Nixon als EEUU. Revolució dels clavells a Portugal
		Música
1976	Mor el 3 de desembre	Estrena d' <i>Einstein on the beach</i> de Glass
	Art i ciència	Història
	La nave Viking envia a la Terra les primeres fotografies de Mart	Mort de Mao. Cop d'Estat a Argentina. Suárez, president a Espanya. Manifestació històrica de la Diada de Catalunya

“La catedral de Coventry, com tants edificis meravellosos a Europa, va ser destruïda a l’última guerra. Ara s’ha reconstruït d’una manera molt notable, i per a la reconsagració del nou edifici estan celebrant un gran Festival. [...] Estic escrivint el que crec que serà una de les meves obres més importants. És una Missa de rèquiem a gran escala per a cor i orquestra (en memòria de totes les nacions que van morir en l’última guerra), i estic intercalant el text llatí amb molts poemes d’un gran poeta anglès, Wilfred Owen, que va morir a la Primera Guerra Mundial. Aquests magnífics poemes, plens d’odi a la destrucció, són una espècie de comentari sobre la Missa; per descomptat, estan en anglès. Els poemes seran fixats per a tenor i baríton, amb un acompanyament d’orquestra de cambra, col·locats al mig de les altres forces. Necessitaran cantar amb la màxima bellesa, intensitat i sinceritat.”

Benjamin Britten,

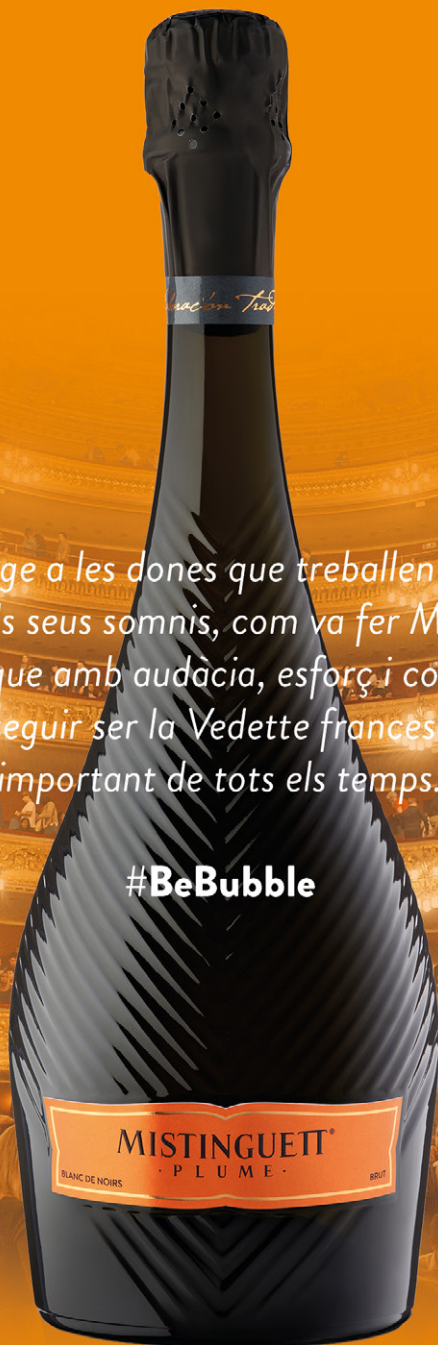
*Carta de Britten al baríton alemany Dietrich Fischer-Dieskau.
Febrer del 1961*

[Tornar a l'índex](#)

MISTINGUETT®

VALLFORMOSA

Un homenatge a les dones que treballen cada dia per realitzar els seus somnis, com va fer Mistiguett. Una dona que amb audàcia, esforç i constància va aconseguir ser la Vedette francesa més important de tots els temps.

#BeBubble

Playlist

War Requiem

ANTONIO VIVALDI

Juditha Triumphans

L'únic oratori supervivent de Vivaldi ha estat descrit per la crítica com una obra mestra militar. En carregada per la República de Venècia per celebrar la derrota dels otomans durant el Setge de Corfú l'agost del 1716, l'oratori és una celebració vocal gloriosa del final de la guerra. *Juditha Triumphans* celebra el triomf i la victòria dels venecians en una alegoria cantada per dues sopranos i tres contralts, un cor femení i una orquestra de corda.

M. B. Kielland, R. Redmond, M. De Liso, *Le Concert des Nations*, Jordi Savall, Alia Vox

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL

Música per als reials focs artificials

Sota el regant de Jordi II, Händel va escriure aquesta suite d'ensemble de vent per posar música a una exposició de focs artificials al Green Park de Londres l'any 1749. Es commemorava el final de la Guerra de Successió Austríaca, iniciada perquè el poble es va oposar a la idea que Maria Teresa fos la successora del tron dels Habsburg perquè era una dona. Hi va haver una certa controvèrsia sobre l'orquestració en aquesta suite musical victoriosa. Mentre que a Händel li encantava escriure música per a violins, el rei demanava explícitament instruments marçials i tambors. Després de moltes deliberacions, Händel va eliminar els violins contra la seva voluntat.

English Baroque Soloists, John Eliot Gardiner, Philips

La guerra i el seu contrari: la pau, han inspirat els compositors en l'escriptura d'obres importants. La música clàssica està plena d'exemples amb el sentit general de pau i tranquil·litat, però també d'altres que expressen de forma eloqüent l'orgull de la victòria. Heus aquí una breu selecció d'obres contrastades de tots els temps sobre aquest subjecte.

FRANZ JOSEPH HAYDN

Missa in tempore belli, Hob. XXII/9

La naturalesa musicalment inestable d'aquesta Missa era inusual en Haydn. Composta l'agost del 1796 durant la guerra europea posterior a la Revolució Francesa, la Missa representa el conflicte i el canvi. En aquest moment les tropes austríaques estaven en guerra, lluitant. Perdent contra els francesos a Itàlia i Alemanya, les tropes temien una invasió imminent.

Röschmann, Magnus, Lippert, Widmer, *Concentus Musicus*, Nikolaus Harnoncourt, Teldec

PIOTR ÍLITX TXAIKOVSKI

Obertura 1812

Amb una orquestració molt rica i poderosa, l'*Obertura 1812* es va concebre per commemorar la Batalla de Borodino, lliurada el setembre del 1812. L'epopeia de canó del compositor és molt ostentosa en la seva representació de la guerra, i també és una de les peces clàssiques més populars de tots els temps.

La Batalla de Borodino, dins de les Guerres Napoleòniques, explica l'intent dels francesos d'envair Rússia, però sense èxit. El 1882 Rússia encara feia brillar amb orgull la memòria de les tropes del tsar Alexandre I que van colpejar l'exèrcit de Napoleó, i Txaikovski amb astúcia hi reflecteix la victòria i l'orgull nacional.

Kirov Orchestra, Valery Gergiev, Philips

LUDWIG VAN BEETHOVEN

La victòria de Wellington

La commemoració de la victòria del duc de Wellington sobre Josep Bonaparte a la Batalla de Vitòria del 1813 es la raó de Beethoven per escriure aquesta pàgina gran, victoriosa, plena dels sons dels metalls. De fet, l'orquestració requereix quatre trompes, tres trombons, sis trompetes, timbals, mosquets i altres efectes de so d'artilleria, una novetat per a una època en què les cordes encara eren la base de l'orquestra. Quan es toca, la secció de percussió es divideix en dos costats: els britànics i els francesos, tots dos tocant els mateixos instruments. Per representar els britànics, Beethoven va incloure les melodies de *Rule Britannia* i *God save the King*, i per als francesos, *Marlbrough s'en va-t-en guerre*.

Berliner Philharmoniker, Herbert von Karajan, Deutsche Grammophon

FRÉDÉRIC CHOPIN

Polonesa en La major, op. 40 núm. 1, «Militar»

Quan Alemanya va envair Polònia a la Segona Guerra Mundial, les coses semblaven ombrívols per al poble polonès. En un intent d'unir el país en la seva hora més fosca, Polskie Radio va emetre aquesta *Polonesa* de Chopin del 1838, una obra per a piano de gran significat, com a protesta nacionalista.

Maurizio Pollini, Deutsche Grammophon

JOHANNES BRAHMS

Triumphlied, op. 55

Brahms va dedicar el seu *Triumphlied* a l'emperador Guillem I després de la victòria alemanya a la Guerra Francoprussiana del 1871. És una peça patriòtica i molt orgullosa per a solo de baríton, cor i orquestra. Com que el seu missatge patriòtic estava tan lligat a l'orgull nacional que envoltava la unificació d'Alemanya, aquesta obra va perdre molta popularitat després de la Primera Guerra Mundial. És una de les obres relativament desconegudes de Brahms.

Wolfgang Brendel, Orquestra Filharmònica Txeca, Giuseppe Sinopoli, Deutsche Grammophon

DMITRI XOSTAKÓVITX

Simfonia núm. 7, «Leningrad»

L'atac de Hitler a Rússia el 1941 va inspirar una de les obres més grans de Xostakóvitx, la seva *Simfonia núm. 7*. El compositor va dedicar la seva obra a la ciutat de Leningrad i l'estrena va tenir lloc mentre la ciutat encara era sota setge de les forces nazis. Es va fer popular a la Unió Soviètica com a símbol de la resistència contra l'ocupació nazi, així com una memòria musical dels 27 milions de ciutadans soviètics que van morir a la Segona Guerra Mundial. La peça es toca sovint al cementiri de Leningrad (Sant Petersburg), on es troben enterrats 600.000 víctimes del Setge de Leningrad, que va durar 900 dies.

Chicago Symphony Orchestra, Leonard Bernstein, Deutsche Grammophon

ARNOLD SCHOENBERG

Friede auf Erde

Friede auf Erden representa la porta d'entrada a l'atonalitat del segle xx, però també el final de l'era romàntica. Aquest assaig coral desconcertant i ambiciós és una excepció entre la creació de l'època. L'any 1923 Schoenberg escrivia: «es va tractar d'una il·lusió creada a la meua anterior innocència». Obra de vuit minuts completament a *cappella* del 1907 (estrenada l'any 1911), va ser la darrera d'aquest període creatiu encara tonal. En els anys d'entreguerres aquest pessimisme potser no era sorprenent quan Anton Webern va preguntar el 1928: «¿N'heu escoltat el cor? En aquest cas, ¿sabeu com n'és, de bell? No té precedents. Quin so!». Per la seva dificultat, és una obra temuda per les formacions corals de tot el món. Hi cristal·litza aquesta metamorfosi de llenguatges. Basada en un poema de Conrad Ferdinand Mayer del 1886, és de tall laic i utòpic pel tractament reverencial al concepte de Pau a la Terra.

BBC Singers, Pierre Boulez, Sony

OLIVIER MESSIAEN

Quartet per a la fi dels temps

El compositor francès Olivier Messiaen va escriure aquesta partitura extraordinària quan era presoner de guerra en un camp de concentració alemany el 1940. Messiaen tenia 31 anys quan França va entrar a la Segona Guerra Mundial, i va ser capturat poc després per les forces alemanyes, que el van empresonar a Görlitz, a Alemanya (ara Zgorzelec, Polònia). L'obra de música de cambra va ser estrenada pels companys presoners de Messiaen al camp amb instruments molt deteriorats. Messiaen després de l'actuació va dir: «Mai vaig ser escoltat amb tanta atenció i comprensió».

Martin Fröst, Lucas Debargue, Janine Jansen, Torleif Thedeén, Sony

HENRYK GÓRECKI

Simfonia núm. 3, «de les Lamentacions»

Górecki va ser un dels compositors responsables del renaixement de la música polonesa durant la postguerra. La seva *Simfonia núm. 3*, del 1976, és extraordinàriament melancòlica. Una soprano solista canta textos polonesos als tres moviments de la *Simfonia*. Per al segon moviment, el compositor es va inspirar en les paraules enganxades a les parets d'una presó de la Gestapo per una noia de 18 anys durant la Segona Guerra Mundial. Les paraules eren: «No, mare, no ploris. Immaculada Reina dels Cels, dona'm suport sempre».

Dawn Upshaw, London Sinfonietta, David Zinman, Nonesuch

JOHN ADAMS:

Wound-dresser

Partitura de vint minuts per a orquestra de cambra, electrònica i baríton, és una obra escrita a partir del poema del mateix títol del recull *Specimen Days* de Walt Whitman. Està basat en l'experiència del poeta com a voluntari a l'hospital durant la Guerra Civil dels Estats Units. Fou estrenada el febrer del 1989 a Minnesota. A la seva biografia *Hallelujah*, del 2008, escriu: «Whitman anava cada dia als hospitals, de districte en districte per visitar els joves malalts i ferits. Per a aquells que no ho podien fer, escrivia cartes per a les seves llars. Per a d'altres va proporcionar petits regals: fruita, caramels o tabac. Va curar les ferides dels amputats i sovint es va asseure al costat durant la nit amb els casos més agonitzants. No era cap exageració quan anys més tard va dir que durant aquests anys molts soldats joves havien mort a les seves mans.

Lliure de qualsevol tipus d'emoció amplificada, dona detalls amb la precisió d'algú que hi havia estat. Una mena de declaració sobre la compassió humana sense obstruccions, desinteressadament i sense fissures. En paraules de Whitman: "Els que s'estimen, esdevindran invencibles..."».

Sandford Slyvan, Orchestra of Saint Luke's, John Adams, Nonesuch

BILL EVANS:

Peace Piece

És una de les obres de Bill Evans, pianista de jazz, recollides a l'àlbum *Everybody digs Bill Evans* i enregistrades l'any 1958. Es tracta d'una preciosa improvisació sobre un tema propi; un obstinat serè basat en dos acords. Aquesta sensació d'estabilitat és el punt de sortida per desenvolupar nous motius, idees melòdiques i harmòniques. No es pot obviar, començant pel seu propi títol, que té profunditat i caràcter meditatiu.

Everybody digs Bill Evans – Bill Evans, Riverside

Victor Garcia de Gomar

DIRECTOR ARTÍSTIC DEL GRAN TEATRE DEL LICEU

Biografies

Josep Pons

Director musical

Considerat com un dels directors més rellevants de la seva generació, Josep Pons (Puig-reig, 1957) ha construït forts lligams amb orquestres com Gewandhaus de Leipzig, Staatkapelle de Dresden, Orchestre de Paris, City of Birmingham Symphony Orchestra, Royal Stockholm Philharmonic, The Deutsche Kammerphilharmonie Bremen o BBC Symphony Orchestra, amb qui ha fet diverses aparicions als BBC Proms de Londres. Des del 2012 és el director musical del Gran Teatre del Liceu i és també director honorari de la Orquesta y Coro Nacionales de España. Ha estat director titular i artístic de la Orquesta Ciudad de Granada i va ser fundador de l'Orquestra de Cambra Teatre Lliure de Barcelona i de la Jove Orquestra Nacional de Catalunya. Va ser director musical de les cerimònies olímpiques Barcelona 92. L'any 1999 va ser distingit amb el Premio Nacional de la Música que otorga el Ministerio de Cultura i és acadèmic de la Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts. Ha enregistat més d'una cinquantena de títols per a Harmonia Mundi i per a Deutsche Grammophon, havent obtingut els màxims guardons: Grammy, Cannes Classical Awards, Grand Prix de l'Académie Charles Cross, Diapason d'Or, Choc de la Musique.

Va debutar al Gran Teatre del Liceu el 1993 i aquesta temporada hi dirigirà les produccions *Ariadne auf Naxos* de Strauss, *War Requiem* de Britten, *Pelléas et Mélisande* de Debussy i *Wozzeck* de Berg.

Daniel Kramer

Director d'escena

Entre els anys 2016 i 2019 va ser el director de l'English National Opera (ENO) de Londres. A més, és membre de la NY Drama League i ha treballat en teatre, com el Gate Theatre, Notting Hill i Young Vic, a més d'haver format part de l'equip creatiu de la Royal Shakespeare Company. També ha estat artista convidat i professor a les universitats de Harvard, Brown University, Nova York, Northwestern i Guildhall School of Music and Drama de Londres. Ha dirigit *La traviata* al Theater Basel i ENO, *Sadko* a la Vlaamse Opera d'Anvers i Teatre Nacional d'Eslovàquia, *Tristan und Isolde* a l'ENO, *Pelléas et Mélisande* al Teatre Mariïnski de Sant Petersburg i Teatre Bolxoi de Moscou, *Carmen* a Anvers i Opera North de Leeds, *El castell de Barablava* a l'ENO, Sant Petersburg i a Moscou, i també *Quadres d'una exposició* al Sadler's Wells Theatre i Young Vic Theatre de Londres. A més d'un gran nombre d'obres de teatre, com *Romeu i Julieta* al Shakespeare's Globe o *Woyzeck* al St. Ann's Warehouse de Nova York i Gate Theatre de Londres.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Wolfgang Tillmans

Escenògraf i videocreador

Nascut a Remscheid (Alemanya), està considerat com una de les figures més influents de la fotografia actual. Des de principis dels anys noranta el seu treball ha personificat una nova subjectivitat en la fotografia, en què combina intimitat i alegria amb la crítica social i qüestionant constantment els valors i les jerarquies existents. A través de la seva integració de gèneres, temes, tècniques i estratègies d'exhibició, ha diversificat les formes convencionals d'apropar-se al mitjà, i en el seu dia a dia segueix qüestionant-se quin sentit té crear imatges en un món que cada vegada n'està més saturat. Al llarg de la seva trajectòria ha realitzat exposicions individuals en nombroses mostres internacionals. El proper 2022 es farà una retrospectiva de la seva obra al Museum of Modern Art (MoMA) de Nova York.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Elaine Tyler-Hall

Repositora

Inicià la seva carrera artística com a ballarina, i aquesta experiència li ha permès crear les seves pròpies coreografies, a més de dirigir produccions d'òpera i teatre musical. Ha treballat per a nombrosos teatres d'òpera com a coreògrafa, directora associada, directora i directora de reposició, entre els quals el Teatre Mariïnski de Sant Petersburg, Stanislavski and Nemirovich-Danchenko Theatre de Moscou, Theater an der Wien, Bayerische Staatsoper de Munic, Royal Opera House de Londres, Opera North de Leeds, Welsh National Opera de Cardiff o el Festival de Glyndebourne, entre d'altres. També ha treballat en produccions per a televisió i cinema, entre les quals la pel·lícula *Shakespeare in love*. La seva llarga relació amb l'ENO de Londres li ha permès dirigir les reposicions d'un gran nombre d'òperes arreu del món. Ha treballat amb Daniel Kramer en la majoria de les seves produccions d'òpera.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Ann Yee

Coreògrafa

Formada al Conservatori de Boston i a l'Ohio State University, ha treballat en teatre, òpera i cinema. Com a coreògrafa i directora de moviment ha participat en diversos títols, com *La bohème*, *Life After*, *The American Clock*, *War Requiem*, *Julie*, *Oklahoma*, *Caroline or Change*, *Sunday in the Park with George*, *The Taming of the Shrew*, *Mackie Messer*, *Shakespeare Trilogy*, *The 25th Annual Putnam County Spelling Bee* i *Wozzeck*, entre d'altres. Títols que s'han presentat en nombrosos teatres, com la Göteborgsoperan, Old Vic i ENO, Hudson de Broadway, Chichester de Hampstead, The Playhouse, així com al Festival de Salzburg. També ha treballat a les pel·lícules *A Bigger Splash* de Luca Guadagnino i amb Ralph Fiennes com a protagonista, i al curtmetratge *PPE: Off the Page*.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Luc Joosten

Dramaturg

Estudià filosofia a la Katholieke Universiteit Leuven. Treballa al món de l'òpera des de l'any 1993, i al llarg de la seva trajectòria ha col·laborat amb nombrosos teatres, com el Theater an der Wien, Nationale Opera d'Amsterdam, així com de les ciutats d'Anvers, Gant, Essen, Leipzig, Göteborg, Copenhaguen, Hamburg i Londres (ENO). A més a més de la seva experiència teatral, ha estat professor de la Royal Academy of Fine Arts d'Antwerp, Royal Conservatoire d'Antwerp i Universitat de Ciències Aplicades de Zuyd. També és professor convidat de dramaturgia en teatre musical al Mozarteum de Salzburg.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Justin Nardella

Coescenògraf

Estudià disseny escenogràfic al National Institute of Dramatic Arts. Ha treballat en cinema, teatre, esdeveniments, òpera i musicals. Entre els seus treballs recents trobem *Ievgueni Oneguín* al Festival Buxton, *La traviata* al Théâtre des Champs Élysées de París, *Acis and Galatea* a l'ENO de Londres, *Hänsel und Gretel* a l'Opera in Space i *L'Orfeo* amb la Brandenburg Orchestra. Ha col·laborat amb Anish Kapoor en la producció de *Tristan und Isolde* a l'ENO. Entre els seus projectes futurs figuren *Gianni Schicchi* i *La bohème* per al festival iSing d'Àsia. També ha intervingut en diversos musicals, pel·lícules i obres de teatre, representades arreu del món. Ha estat reconegut amb el premi BMW Young Artists i el William Fletcher Grant.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Nasir Mazhar

Figurinista

Nascut a Londres, és dissenyador de moda i vestuari. Ha creat roba per a home i dona, amb una especial atenció als accessoris. D'adolescent treballà com a perruquer per a Vidal Sassoon i va assistir el barretaire teatral Mark Wheeler. La seva primera col·lecció de barrets va ser l'any 2006, i es va presentar a la London Fashion Week. Ràpidament va despertar l'interès del sector i va iniciar col·laboracions amb marques com ara Viktor & Rolf i Meadham Kirchhoff o amb la dissenyadora Louise Gray, entre d'altres. També ha treballat amb els artistes FKA Twigs, Madonna o Lady Gaga. A més, va dissenyar els barrets per als Jocs Olímpics de Londres 2012. Darrerament ha creat la seva pròpia marca. A més, ha col·laborat en la creació del vestuari dels espectacles *Mary Poppins Returns*, *Orpheus and Eurydice* amb direcció de Wayne McGregor per a l'ENO, on també treballà al *War Requiem*. Igualment, ha col·laborat amb el Ballet Lorent en l'espectacle *The Lost Happy Endings*.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Charles Balfour

Il·luminador

Entre els seus compromisos recents trobem títols com *Get Up, Stand Up! The Bob Marley Story* al West End Theatre de Londres, *La bohème* al Theater Basel, *La traviata* a Basilea i l'English National Opera (ENO); *Romeo and Juliet*, *A Midsummer Night's Dream* amb la Royal Shakespeare Company, *Rutherford and Son*, *Ma Rainey's Black Bottom* al Royal National Theatre de Londres; *Romeo and Juliet* al Shakespeare's Globe de Londres; *Sadkó* a De Vlaamse Opera d'Anvers i a l'òpera de Bratislava, *La Bianca Notte* a la Staatsoper Hamburg, *Carmen* a Anvers, *Who's Afraid of Virginia Woolf?*, *The Kite Runner*, *Queen Anne* al West End; *The River* a Broadway, *The Suppliant Women* a The Young Vic i Hong Kong Town Hall, *The Events* a Young Vic i New York Theatre Workshop; *Carmen*, *Werther* i *Saula* l'Opera North de Leeds; *Silence, Night & Dreams* de Zbigniew Preisner a l'Acropolis d'Atenes.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Pablo Assante

Director del Cor del Gran Teatre del Liceu

Pablo Assante va néixer a Quilmes l'any 1975. Va començar els estudis de piano als 8 anys a l'Escola de Belles Arts de la seva ciutat natal i després els va continuar al Conservatori Nacional de Buenos Aires. El 1997 va obtenir la Llicenciatura en Música, en les especialitats en Direcció Orquestral i en Direcció Coral, a la Universitat Catòlica Argentina i va prosseguir l'estudi de les dues especialitats al Mozarteum de Salzburg (càtedra Denis Russell / Jorge Rotter i Karl Kamper). Des del 2001, ha treballat com a mestre preparador, com a director d'orquestra i, principalment, com a director del cor en les temporades de diversos teatres lírics, com els de Chemnitz, Frankfurt, Saarbrücken, Dresden (Semperoper) i el Teatro Carlo Felice de Gènova. Com a director d'orquestra, ha dirigit ballet, òpera (entre altres títols, *Cavalleria Rusticana*, *I Pagliacci*, *Don Giovanni*, *La vídua alegre*), concerts simfònics i simfonicororals (com els *requiems* de Mozart i Verdi, i la simfonia *Lobgesang*, de Mendelssohn), amb orquestres com la Robert Schumann Philharmonie, la Saarländisches Staatsorchester, l'Orquestra Simfònica Nacional Argentina i l'orquestra del Teatro Carlo Felice de Gènova. Les seves col·laboracions com a director del cor també inclouen el cor Voci Bianche di Roma per al Teatro dell'Opera i l'Acadèmia Nacional de Santa Cecília de Roma; el cor de la Ràdio de Leipzig; el cor de la Simfònica de Bamberg; el cor de l'Òpera de Zuric; el Festival de Pasqua de Salzburg, amb els cors de la Semperoper de Dresden i de l'Òpera de Munic (Parsifal, DVD Deutsche Grammophon), i, més recentment, amb els teatres d'òpera de Xi'an, Pequín, Xangai i Staatsoper München. A més d'un repertori operístic ben ampli que comprèn els títols principals de Wagner, Verdi i Puccini, ha col·laborat

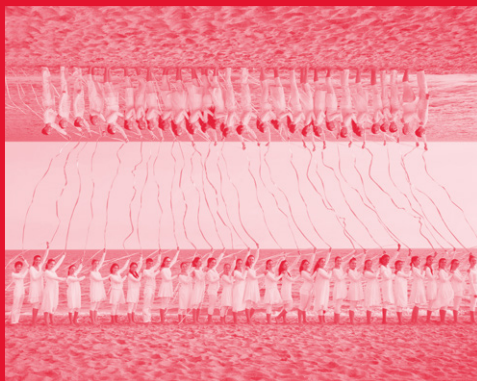
com a director de cor en simfonicororals —com la *Missa Solemnis*, de Beethoven (DVD Unitel); el *War Requiem*, de Britten; l'*Ein Deutsches Requiem*, de Brahms; els oratoris *Das Liebesmahl der Apostel*, de Wagner; *The dream of Gerontius*, d'Elgar, i les simfonies de Mahler 2, 3 i 8— i amb directors com Kurt Masur, Georges Prêtre, Colin Davis, Christian Thielemann, Fabio Luisi i Kirill Petrenko.

Josep Vila i Jover

Director del cor infantil

Nascut a Granollers (1970), va estudiar amb Enric Ribó, Conxita Garcia i Christian Grube. Es director artístic de la Societat Coral Amics de la Unió, on dirigeix Veus - Cor Infantil Amics de la Unió i el Cor de Cambra de Granollers, formacions residents del Teatre Auditori de Granollers. Des del 2017 dirigeix el concert Conte de Nadal d'Albert Guinovart al Gran Teatre del Liceu, i des del 2009 ha participat amb el cor a les òperes *Der Rosenkavalier*, *Werther* i *Un ballo in maschera*. Habitualment fa concerts i gires internacionals arreu d'Europa, Àsia o els Estats Units. És convidat com a director a tallers, trobades i festivals internacionals de cant coral, com Europa Cantat 2015 a Pecs (Hongria), Europa Cantat 2018 a Tallinn (Estonia) o El Canto Nos Une 2018 a Medellín (Colòmbia). Amb els seus cors ha estat premiat en diversos concursos: primer premi i Silver Rose Bowl al concurs Let the Peoples Sing! a Luxemburg (2013), primer premi a Tolosa (2015), finalista al Grand Prix Europeu a Varna (2016) i segon premi a Ejea de los Caballeros (2019).

VEUS - Cor Infantil Amics de la Unió

Fundat el 1996 en el si de la Societat Coral Amics de la Unió de Granollers, el dirigeix Josep Vila i Jover des del seu origen. Ha participat al Festival Castell de Peralada (2016 i 2018), a la Passió segons sant Marc (2018) i Passió segons sant Mateu (2016, 2019) de Johann S. Bach amb Jordi Savall, i en festivals a Taipei (2017), Pequín (2018) o La Folle Journée de Nantes (2019), així com una gira pels Estats Units (2019).

Cal destacar el reconeixement a la trajectòria amb el Premi Guido d'Arezzo (2017), la participació al Grand Prix Europeu de Cant Coral a Varna (2016), el primer premi al Certamen Coral de Tolosa (2015) i el primer premi i Silver Rose Bowl al concurs Let the Peoples Sing! a Luxemburg (2013). Participa pràcticament cada any a la temporada del Gran Teatre del Liceu.

Tatiana Pavlovskaya

Soprano

Inicialment formada com a pianista, posteriorment estudià direcció coral. Completà la seva formació al Conservatori Rimski-Kórsakov de Sant Petersburg. Després de graduar-se, ingressà al Teatre Mariïnski, on debutà interpretant Tatiana (*Ievgueni Oneguïu*). Des d'aleshores ha pogut compartir escenari amb Plácido Domingo, Josep Carreras, Paata Burchuladze, Dmitri Hvorostovski o Natalie Dessay, entre d'altres. L'han dirigit els mestres James Conlon, Maris Jansons, Esa-Pekka Salonen, Gianandrea Noseda, Mstislav Rostropóvitx, Heinz Fricke, Alexander Vedernikov, Andrew Davis i Jakub Hrůša; i els directors d'escena Dmitri Tcherniakov, Andrei Șerban, Pier Luigi Pizzi i David McVicar. El seu repertori inclou rols com els de Donna Elvira (*Don Giovanni*), Desdemona (*Otello*), comtessa (*Le nozze di Figaro*), Nedda (*Pagliacci*), Liù (*Turandot*), Marietta (*La ciutat morta*), Liza (*La dama de piques*), així com Jenůfa i Adriana Lecouvreur.

Debutà al Gran Teatre del Liceu amb *Les contes d'Hoffmann* la temporada 2012/13.

Mark Padmore

Tenor

Amb una carrera dedicada a l'òpera, els concerts i els recitals, les seves interpretacions de les *Passions* de Bach li han donat notorietat, especialment la interpretació de l'Evangelista a la *Passió segons sant Mateu* i a la *Passió segons sant Joan* amb la Berliner Philharmoniker, dirigida per Simon Rattle, i amb direcció escènica de Peter Sellars. En el terreny operístic ha protagonitzat *The Corridor* i *The Cure* de Harrison Birtwistle al Festival d'Aldeburgh i Royal Opera House de Londres, també ha cantat els papers de capità (*Billy Budd*) al Festival de Glyndebourne, tercer àngel i John (*Lessons in Love and Violence*) a l'estrena mundial del títol a Londres, així com Tansy Davies (*Cave*) amb la London Sinfonietta. També a Londres ha participat a les representacions de *Death in Venice*.

Debuta al Gran Teatre del Liceu.

Matthias Goerne

Baríton

Nascut a Weimar, estudià amb Hans-Joachim Beyer a Leipzig, i posteriorment amb Elisabeth Schwarzkopf i Dietrich Fischer-Dieskau. Ha actuat als principals teatres del món, entre els quals la Metropolitan Opera de Nova York, Royal Opera House de Londres, Teatro Real de Madrid, Opéra National de París, Bayerische Staatsoper de Munic i Wiener Staatsoper. En el seu repertori destaquen els papers de Wolfram (*Tannhäuser*), Amfortas (*Parsifal*), Marke (*Tristan und Isolde*), Wotan (*L'Anell del Nibelung*), Orest (*Elektra*) i Jochanaan (*Salome*), així com els protagonistes d'*El castell de Barablava* i *Wozzeck*. Al llarg de la seva carrera ha rebut un gran nombre de premis, entre els quals cinc nominacions als Grammy, el premi ICMA, Gramophone, BBC Music Magazine Award, Diapason d'Or, etc. Des de l'any 2001 és membre honorari de la Royal Academy of Music de Londres.

Debutà al Gran Teatre del Liceu la temporada 2006/07 amb un «Concert Mahler», i hi ha tornat amb un recital (2008/09).

Relació personal Gran Teatre del Liceu

DIRECCIÓ GENERAL

Valentí Oviedo

Secretaria de direcció

Ariadna Pedrola

Assessoria jurídica

Elionor Villén

Anna Ferrando

Gemma Porta

DIRECCIÓ ARTÍSTICA I PRODUCCIÓ

Víctor García de Gomar

Leticia Martín

Planificació

Yolanda Blaya

Contractació i figuració

Albert Castells

Meritxell Penas

Producció executiva

Sílvia García

Joan Rimbau

Producció d'esdeveniments

Muntsa Inglada

Deborah Tarridas

Sobretítols

Anabel Alenda

Gloria Nogué

DIRECCIÓ MUSICAL

Josep Pons

Conxita García

Antoni Pallès

Josep M. Armengol

Agnès Pérez

Núria Piquer

Arxiu musical

Josep Carreras

Elena Rosales

Mestres assistents musicals

Rodrigo de Vera

Vanessa García

David-Huy Nguyen-Phung

Jaume Tribó

Véronique Werklé

Regidoria musical

Lluís Alsius

Luca Ceruti

Micky Galindo

Sebastián Popescu

Orquestra

Kai Gleusteen

Oscar Alabau

Olga Aleshinski

Oriol Algueró

César Altur

Joaquín Arrabal

Sandra Luisa Batista

Joan Andreu Bella

Lluís Bellver

Francesc Benítez

Jordi Berbegal

Josep M. Bernabeu

Claire Bobij

Kostadin Bogdanoski

Bettina Brandkamp

Esther Braun

Merce Brotons

Pablo Cadenas

Javier Cantos

Josep Antón Casado

Andrea Ceruti

J. Carles Chordà

Carles Chordà

Francesc Colomina

Albert Coronado

Charles Courant

Savio de la Corte

Birgit Euler

Juan Pedro Fuentes

Alejandro Garrido

Gabriel Graells

Juan González Moreno

Ródica Mónica Harda

Piotr Jeczmyk

Aleksandar Krapovski

Magdalena Kostrzewszka

Émilie Langlais

Francesc Lozano

Jing Liu

Kalina Macuta

Sergii Maiboroda

Darío Mariño

Enric Martínez

Jorge Martínez

Manuel Martínez

Juanjo Mercadal

Jordi Mestres

Aleksandra Miletic

Albert Mora

David Morales

Liviú Morna

Mihai Morna

Emili Pascual

Ma Dolors Paya

Enric Pellicer

Raúl Pérez

Cristoforo Pestalozzi

Ionut Podgoreanu

Alexandre Polonski

Sergi Puente

Annick Puig

Ewa Pyrek

Joan Renart

Ma José Rielo

Artur Sala

Guillermo Salcedo

Fulgencio Sandoval

Cristian Sandu

João Seara

Javier Serrano

Oleg Shport

João Paulo Soares

Oksana Solovieva

Juan M. Stacey

Barbara Stegemann

Raul Suárez

Renata Tanellari

Guillaume Terrail

Franck Tollini

Yana Tsanova

Marie Vanier

Bernardo Verde

Jorge Vilalta

Matthias Weinmann

Cor

Pablo Assante

Alejandra M. Aguilar

Margarita Buendía

José L. Casanova

Alexandra Codina

Xavier Comorera

Miguel Ángel Curras

Dimitar Darlev

Gabriel Antonio Diap

Maríel Fontes

María Genís

Elisabeth Gillming

Ignasi Gomar

Oihane González de Vinaspre

Olatz Gorrotxategi

Lucas Groppo

Gema Hernández

Andrés Omar Jara

M. Carmen Jiménez

Sung Min Kang

Yordanka Leon

Graham Lister

Raquel Lucena

Mónica Luezas

Elisabet Maldonado

Aina Martín

Xavier Martínez

Ivo Mischev

Raquel Momblant

Daniel Muñoz

M. Àngels Padró

Plamen G. Papazikov

Eun Kyung Park

Natalia Perelló

Marta Polo

Joan Prados

Joan Josep Ramos

Miquel Rosales

Olga Szabo

Llorenç Valero

Ingrid Venter

Elisabet Vilaplana

Helena Zaborowska

Guisela Zannerini

Servei educatiu i El Liceu Apropa

Jordina Oriols

Irene Calvís

Julia Getino

Carles Gibert

Josep Maria Sabench

Pilar Villanueva

DEPT. COMUNICACIÓ I EDICIONS

Nora Farrés

Premsa

Joana Lladó

Digital

Christian Machío

Edicions

Sònia Cañas

Arxiu

Helena Escobar

Enric Escofet

Producció d'audiovisuals

Clara Bernardo

Berta Regot

Santi Gila

Disseny

Lluís Palomar

[Tornar a l'índex](#)

DEPT. ECONOMICOFINANCER

Ana Serrano

Cristina Esteve

Núria Ribes

Control econòmic

M. Jesús Fèlix

Gemma Rodríguez

Comptabilitat

Jesús Arias

M. José García

Tresoreria i assegurances

Jordi Cabrero

Roser Pausas

Compres

M. Isabel Aguilar

Javier Amorós

Eva Grijalba

Anna Zurdo

DEPT. DE MÀRQUETING I COMERCIAL

Mireia Martínez

Montse Cardona

Jesús García

Teresa Lleal

Gemma Pujol

Judith Ruiz

Abonaments i localitats

M. Carme Aguilar

Clara Cebrián

Aroa Lebron

Ariadna Porta

Josefa Padros

Sonia Puig-Gròs

Marta Ribas

Gemma Sánchez

Berta Simó

DEPT. DE PATROCINI, MECENATGE

I ESDEVENIMENTS

Helena Roca

Paula Gómez

Laia Ibarz

Sandra Oliva

Mireia Ventura

Esdeveniments

Isabel Ramón

Marcos Romero

Paulina Soucheiron

DEPT. DE RECURSOS HUMANS

I SERVEIS GENERALS

Jordi Tarragó

Administració de personal

Jordi Aymar

Mercè Siles

Formació i seguretat i salut laboral

Rosa Barreda

Recepció

Cristina Ferraz

Servei mèdic

Mireia Gay

Seguretat

Ferran Torres

Informàtica

Raquel Boza

Pilar Foixench

Raúl López

Sara Martín

Xavier Massotti

Instal·lacions i manteniment

Susana Expósito

Elena Ferré

Domingo García

Isaac Martín

DEPT. DE RELACIONS INSTITUCIONALS

Estefania Sort

Relacions Públiques

Pol Avinyó

Yolanda Bonilla

Laura Prat

Sala

Bruna Bassó

Aïna Callau

Marian Casals

Ana López

María Nuño

Xavier Pérez

Marta Pasarín

Alicia Pizcueta

Marc Roucaud

Judith Vila

DEPT. TÈCNIC

Xavier Sagrera

Oficina tècnica

Marc Comas

Guillermo Fabra

Paula Miranda

Natalia Paradela

Eduard Torrents

Coordinació escènica

María de Frutos

Miguel Àngel García

Txema Orriols

Administració de personal

Cristina Viñas

Judit Villalmanzo

Logística i transport

José Jorge González

Eloi Batalla

Blai Munuera

Lluís Suárez

Diego Raúl Villanueva

Maquinària

Albert Anguera

Ricard Anguera

Joan A. Antich

Natalia Barot

Pere Bonany

Albert Brignardelli

Raúl Cabello

Ricard Delgado

Yolanda Escoda

Sebastià Escutia

Emili Fontanals

Àngel Hidalgo

Ramon Llinas

Eduard López

Gonzalo Leonardo López

Francesc X. López

Begoña Marcos

Aduino J. Martínez

Manuel Martínez

Roger Martínez

Eduard Melich

Bautista V. Molina

Albert Pena

Esteban Quífer

Carlos Rojo

Salvador Pozo

Esther Sanclemente

Jordi Segarra

Luminotècnia

Susana Abella

Elena Acerete

Ferran Capella

Sergi Escoda

Oriol Franquesa

Jordi Gallues

J. Pere Gil

Anna Junquera

Joaquim Macia

Francesc Macip

Antoni Magrina

Vicente Miguel

Enric Miquel

Alfonso Ochoa

Carles A. Pascua

Robert Pinies

José C. Pita

Ferran Pratdesaba

Josué Sampere

Tècnica d'audiovisuals

Jordi Amate

Antoni Arrufat

Guillem Guimerà

Amadeo Pabó

Carles Rabassa

Josep Sala

Antoni Ujeda

Angel Vílchez

Attrezzo

Javier Andrés

Stefano Armani

José Luis Encinas

Montserrat Gandia

Emma García

Miguel Guillén

Antoni Lebrón

Ana Pérez

Lluís Rabassa

Jaume Roig

Josep Roses

Mariano Sánchez

Vicente Santos

Regidoria

Llorenç Ametller

Immaculada Faura

Xesca Llabrés

Jordi Soler

Sastreria

Rui Alves

Alejandro Curcó

Rafael Espada

David Farré

Cristina Fortuny

Carme González

Esther Linuesa

Jaimé Martínez

Dolors Rodríguez

Gloria Royo

Javier Sanz

Montserrat Vergara

Ana Sabina Vergara

Alba Viader

Patrícia Viguer

Eva Vílchez

Caracterització

Susana Ben Hassan

Monica Núñez

Liliana Perena

Miriam Pintado

Núria Valero

[Tornar a l'índex](#)

Direcció

Nora Farrés

Coordinació

Sònia Cañas, Helena Escobar i Enric Escofet

Continguts

Albert Galceran i Jaume Radigales

Col·laboradors en aquest programa

Albert Galceran, Pep Gorgori, Jaume Radigales

Disseny original

Bakoom Studio

Disseny

Minimilks

Fotògrafs

Christian Machío

Copyright 2021:

Gran Teatre del Liceu sobre tots els articles d'aquest programa i fotografies pròpies

Informació sobre publicitat i Programa de Patrocini i mecenatge

liceubarcelona.cat / mecenes@liceubarcelona.cat / 93 485 86 31

Comentaris i suggeriments

edicions@liceubarcelona.cat

La Fundació del Gran Teatre del Liceu és membre de

BARCELONA
GLOBAL
o Citizens Platform
for Ideas in Motion

El Gran Teatre del Liceu ha obtingut les certificacions

EMAS (Ecomanagement and Audit Scheme)

ISO 14001 (Sistema de gestió ambiental)

ISO 50001 (Sistema de gestió energètica)

Distintiu de garantia de qualitat ambiental

Liceu

175

175

Opera
Barcelona